

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORIUM OKRĘGU SZKOLNEGO WILEŃSKIEGO

Nr 6-7

Wilno, 1 czerwca 1939 r.

Rok XVI

T R E Ś Ć

Poz.:	str.	Poz.:	str.
55. Wstążeczki (baretki) medalu „Za Długoletnią Służbę”	210	61. Nadanie uprawnień prywatnym szkołom średnim ogólnokształcącym i seminarium dla wychowawczyń przedszkoli	222
56. Regulamin egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów	211	62. Komunikaty urzędowe	222
57. Ustalenie wartości depozyt. obligacyj 5% Poż. Obrony Przeciwlotn. i zastępcze przyjmowanie pokwitowań subskrypc. do czasu wydania oryginalnych obligacyj	219	63. CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA	227
58. Zwolnienie od opodatkowania specjalnym podatkiem od wynagrodzeń dodatków mieszkaniowych, wypłacanych nauczycielom zatrudnionym w gminach miejskich nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych	220	Ś. p. ks. dr Stanisław Pardo	227
59. Akty stanu cywilnego	221	W 20-tą rocznicę Polskiego Czerwonego Krzyża	228
60. Konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych	221	Piśmienne prace domowe i ich poprawianie.	229
		Kronika	232
		Komunikaty nieurzędowe	237

PREZES RADY MINISTRÓW
Nr 47-57/68

Warszawa, dnia 3 lutego 1939 r.

OKÓLNIK Nr 5

Do wszystkich P. P. Ministrów w Warszawie

Nawiązując do § 8 instrukcji z dnia 10 lutego 1938 r. o nadawaniu medalu „Za Długoletnią Służbę“ (Monitor Polski Nr 32, poz. 28), proszę Panów Ministrów o wydanie zarządzeń, aby

wstążeczki (baretki), noszone przez osoby umundurowane, ściśle odpowiadały wzorowi, podanemu w załączniku.

Prezes Rady Ministrów:

(—) *Stawoj Składkowski.*

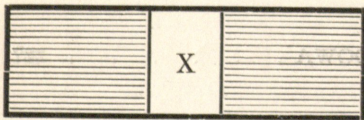
Załącznik do okólnika Prezesa Rady Ministrów Nr 47-57/68 z dnia 3 lutego 1939 roku.

Wzór Baretek

medalu „Za Długoletnią Służbę“.

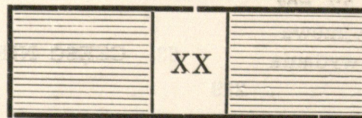
Baretki Medalu:

Brażowego.

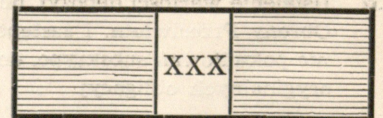
Cyfra X wykonana w brązie.

Srebrnego.

Cyfra XX wykonana z białego metalu oksydowanego na stare srebro.

Złotego.

Cyfra XXX wykonana z złotego metalu oksydowanego na stare złoto.

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

Dnia 31 marca 1939 r.

Nr BP-3469/39

**Wstążeczki (baretki) medalu
„Za Długoletnią Służbę“.**

Okólnik Nr 5 Prezesa Rady Ministrów z dn. 3 lutego 1939 r. Nr 47-57/68 w sprawie wstążeczek (baretek), noszonych przez osoby umundu-

rowane, podaje do wiadomości i ścisłego stosowania.

Minister:

(—) *W. Świętosławski.*

ZARZĄDZENIE**Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

z dnia 25 lutego 1939 r. (Nr IIS - 1310/39)

o regulaminie egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów.

(Przedruk z Dz. Urz. Min. W. R. i O. P. z dnia 15 marca 1939 r. Nr. 2, poz. 32).

§ 1. Na podstawie art. 2 ust. 2, art. 59 i 60 ustawy z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa (Dz. U. R. P. Nr 38, poz. 389) ustanawiam regulamin egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów.

§ 2. Zarządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 września 1939 r.

Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego:

(—) *W. Świętosławski.*

Załącznik do zarządzenia Ministra
W. R. i O. P. z dnia 25.II.1939 r. (Nr II,
S-1310/39).

R E G U L A M I N**egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego dla eksternów.**

§ 1. Egzamin według niniejszego regulaminu zdają uczniowie klas drugich liceów prywatnych, nie posiadających uprawnień liceów państwowych, oraz eksterni.

Przez ucznia w niniejszym regulaminie rozumie się także uczennicę, przez eksterna — także eksternistkę, przez kandydata — także kandydatkę.

§ 2. Do egzaminu dojrzałości mogą być dopuszczeni kandydaci, którzy mają odpowiedni wiek, odbyli potrzebne studia przygotowawcze i sprawują się nienagannie.

O dopuszczenie do egzaminu dojrzałości mogą się ubiegać kandydaci, którzy w chwili rozpoczęcia egzaminu mają co najmniej 17½ lat życia. Dowodem, stwierdzającym wiek kandydata, jest odpowiedni dokument, wydany przez urząd stanu cywilnego.

Dowodem odbycia potrzebnych studiów przygotowawczych są:

a) świadectwo ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego względnie czteroletniej szkoły zawodowej stopnia gimnazjalne-

go, lub innego zakładu naukowego, uznanego przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego za równorzędny,

b) albo książeczka wojskowa, względnie inny dokument, stwierdzający odbycie obowiązkowej służby wojskowej, albo zaświadczenie organizacji wskazanej odpowiednimi przepisami, a stwierdzające, że kandydat odbył w niej przepisany kurs przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego oraz obóz letni z wynikiem dodatnim. Uczniowie szkół bez uprawnień szkół państwowych nie przedstawiają tego zaświadczenia.

Od obowiązku odbycia obozu letniego zwolnieni są kandydaci, którzy wykażą się zaświadczeniem lekarza urzędowego, stwierdzającym niemożność odbycia obozu.

Wymagania, wymienione w powyższych ustępach (§ 2 b) odnoszą się tylko do mężczyzn.

Dowodem nienagannego sprawowania się jest świadectwo niekaralności sądowej, wystawione przez kompetentną władzę miejsca zamie-

szkania. Dowodu nienagannego sprawowania się nie przedstawiają uczniowie klasy drugiej liceum bez uprawnień szkół państwowych, o ile w chwili zgłoszenia się do egzaminu są uczniami wymienionego liceum i uczęszczali do niego bez przerwy przez dwa ostatnie lata.

§ 3. Egzamin ma wykazać, czy kandydat osiągnął taki poziom wykształcenia i ogólnej dojrzałości umysłowej, jaki odpowiada wymaganiom programowym odpowiedniego wydziału liceum ogólnokształcącego, oraz czy jest przygotowany do podjęcia studiów w szkołach wyższych.

§ 4. Egzaminy organizują Kuratoria Okręgów Szkolnych. Egzaminy dojrzałości uczniów szkół bez uprawnień szkół państwowych odbywają się w maju — czerwcu, dla uczniów takichże szkół o ustroju semestralnym — nadto w styczniu — lutym, dla eksternów zaś — we wrześniu oraz w styczniu — lutym. Egzaminy odbywają się w szkołach średnich ogólnokształcących państwowych, a mogą się odbywać także w szkołach niepaństwowych, posiadających uprawnienia szkół państwowych; egzaminy absolwentów liceów bez uprawnień szkół państwowych mogą się odbywać tylko w wyjątkowych przypadkach w szkołach własnych. Terminy i miejsca egzaminów wyznaczają Kuratoria Okręgów Szkolnych.

§ 5. Kandydaci, pragnący otrzymać świadectwa dojrzałości liceum ogólnokształcącego, zwracają się z podaniem do Kuratorium Okręgu Szkolnego, na którego terenie uczęszczali ostatnio do liceum (uczniowie liceów bez praw) lub stale mieszkający (eksterni) — o dopuszczenie do egzaminu dojrzałości dla eksternów i o wskazanie im Państwowej Komisji Egzaminacyjnej.

Podania do Kuratorium należy wносить do dnia 31 marca, 15 sierpnia i 15 grudnia każdego roku. W podaniu należy wskazać wydział liceum, język obcy nowożytny oraz zakres materiału przysposobienia wojskowego (§ 8), z których ma kandydat zamiar zdawać egzamin.

A. Zgłoszenia uczniów szkół, które nie posiadają uprawnień szkół państwowych, powinny być załatwiane zbiorowo za pośrednictwem dyrekcji szkoły. Do zgłoszenia uczniów Dyrekcje takich szkół dołączają:

a) świadectwa ukończenia gimnazjum ogólnokształcącego;

b) listę uczniów klasy II liceum z zaznaczeniem, z którego języka obcego nowożytnego każdy z nich pragnie zdawać egzamin;

c) wykaz lektury z języka polskiego i języków obcych nowożytnych, a w liceach z niepolskim językiem nauczania również z tego języka;

d) proponowane przez szkołę tematy wypracowań piśmiennych, a mianowicie — po 6 tematów wypracowań piśmiennych z języka polskiego i z języka obcego nowożytnego oddzielnie dla każdego wydziału, a nadto po 3 tematy wypracowań piśmiennych z tych przedmiotów, które wejdą w skład egzaminu piśmiennego danego wydziału liceum;

e) po 2 nienaklejone fotografie każdego kandydata, opatrzone jego własnoręcznym podpisem;

f) dowody wpłaconych należności za egzamin;

g) ewentualnie świadectwo lekarskie, o którym mowa w § 8.

Nadto przed rozpoczęciem egzaminu Dyrekcja szkoły przedstawia Komisji Egzaminacyjnej roczne wykazy ocen z klasy I i II liceum.

B. Eksterni wymieniają w podaniu wydział liceum oraz język obcy nowożytny, z którego pragną zdawać egzamin, a nadto — poza dokumentami, wymienionymi w § 2, dołączają do podania:

a) własnoręcznie napisany życiorys z zaznaczeniem odbytych studiów;

b) wykaz lektury z języka polskiego i języka obcego nowożytnego;

c) 2 nienaklejone fotografie, opatrzone własnoręcznym podpisem;

d) dowody wpłaconej należności za egzamin;

e) ewentualne świadectwo lekarskie, o którym mowa w § 8.

C. Przedstawienie danych niedokładnych lub niezgodnych z rzeczywistością (§ 2 i § 5) może spowodować niedopuszczenie do egzaminu lub skreślenie z listy zdających.

§ 6. Kuratorium Okręgu Szkolnego po stwierdzeniu, że kandydaci spełniają warunki, wymienione w §§ 2 i 5, wyznacza im Państwową Komisję Egzaminacyjną, terminy egzaminów i ustala tematy wypracowań oddzielne dla każdego wy-

działu, a mianowicie po trzy tematy z języka polskiego i z języka obcego nowożytnego, a po jednym z przedmiotów pozostałych. Tematy powinny być zaczerpnięte z obowiązującego materiału programowego dla danego wydziału liceum.

Tematy z języka polskiego i z języków obcych nowożytnych powinny być zaczerpnięte z materiału naukowego tych przedmiotów.

Tematy z języka łacińskiego i greckiego powinny zawierać przeznaczony do tłumaczenia na język polski wyjątek z pism jednego z prozaików łacińskich względnie greckich, odpowiednio dobrany pod względem trudności, nadto pytanie lub kilka pytań (w języku polskim względnie w języku nauczania), ściśle z danym wyjątkiem związanych.

Temat z matematyki powinien zawierać dwa lub więcej zadań z zakresu materiału, przewidzianego dla danego wydziału liceum.

Temat z fizyki powinien obejmować dwa lub więcej zagadnień, z których jedno mogą zawierać zastosowanie praw fizycznych, inne pytania o charakterze teoretycznym.

Temat z biologii powinien zawierać zagadnienie z zakresu budowy i życia zwierząt lub roślin na podstawie przedstawionych kandydatom okazów i preparatów.

Tematy z rysunków wyznacza Przewodniczący Komisji Egzaminacyjnej w porozumieniu z egzaminatorem.

Tematy proponowane przez szkołę powinny być zachowane w bezwzględnej tajemnicy.

§ 7. Państwową Komisję Egzaminacyjną stanowią:

1. Przewodniczący, powołany przez Kuratora Okręgu Szkolnego.

2. Egzaminatorzy, powołani przez Kuratora Okręgu Szkolnego spośród nauczycieli liceów lub gimnazjów.

Członkowie Komisji mają obowiązek brania udziału we wszystkich jej posiedzeniach, w wyjątkowych przypadkach muszą uzyskać zwolnienie od Przewodniczącego. Prawo głosowania w odniesieniu do poszczególnych egzaminowanych przysługuje: Przewodniczącemu oraz egzaminatorom z tych przedmiotów, z których kandydat zdaje egzamin bądź piśmienny, bądź ustny, bądź ustny i piśmienny.

Uchwały na posiedzeniach Komisji Egza-

minacyjnej zapadają zwyczajną większością głosów obecnych członków, uprawnionych do głosowania w danej sprawie — z wyjątkiem przypadków, o których mowa w ustępie trzecim § 17. W razie równości głosów decyduje Przewodniczący.

Członkowie Komisji obowiązani są do zachowania w bezwzględnej tajemnicy ocen oraz treści obrad Komisji. Do ogłaszania wyników egzaminu upoważniony jest tylko Przewodniczący Komisji.

§ 8. Kandydat zdaje egzamin według programu jednego z wydziałów państwowego liceum ogólnokształcącego, który wybrał sobie dowolnie (§5).

Od egzaminu z przysposobienia wojskowego zwalniani są kandydaci, którzy przedstawiają dowody odbytej obowiązkowej służby wojskowej.

Kandydaci, którzy nie odbyli obowiązkowej służby wojskowej zdają egzamin praktyczny i teoretyczny (§ 15) z przysposobienia wojskowego, o ile nie przekroczyli 24 roku życia. Kandydaci, którzy nie odbyli obowiązkowej służby wojskowej i przekroczyli ten wiek, oraz kandydaci, którzy z powodu choroby lub innych niedomagań fizycznych, stwierdzonych świadectwem lekarza urzędowego, nie mogli odbyć obrotu letniego i kursu przysposobienia wojskowego względnie przed ukończeniem 24 roku życia zostali zwolnieni z obowiązkowej służby wojskowej, zdają egzamin praktyczny i teoretyczny albo w zakresie przysposobienia wojskowego młodzieży męskiej, albo w zakresie przysposobienia wojskowego młodzieży żeńskiej, przewidzianego na kl. I i II liceum, z działu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej oraz z ratownictwa sanitarnego. Wyboru dokonuje kandydat (§ 5).

Wymaganie powyższe (§ 8, ustęp 3) odnosi się tylko do mężczyzn.

Uczniowie liceów bez uprawnień szkół państwowych zdają praktyczny i teoretyczny egzamin z przysposobienia wojskowego, według tego programu, jaki realizowano w danej szkole.

Kandydaci nie mający obywatelstwa polskiego, mogą być zwolnieni od egzaminu z przysposobienia wojskowego, o ile zwrócą się w tej sprawie z prośbą do Kuratorium.

§ 9. Egzamin składa się z części piśmiennej, ustnej i praktycznej:

a) przy zastosowaniu programu wydziału humanistycznego egzamin piśmienny odbywa się:

- z języka polskiego,
- z języka łacińskiego,
- z języka obcego nowożytnego,

egzamin ustny obejmuje:

- religię,
- język polski,
- język łaciński,
- język obcy nowożytny,
- historię,
- zagadnienia życia współczesnego,
- biologię,
- fizykę z chemią i astronomią,
- matematykę,
- propedeutykę filozofii,
- przysposobienie wojskowe;

b) przy zastosowaniu programu wydziału klasycznego egzamin piśmienny odbywa się:

- z języka polskiego,
- z języka łacińskiego,
- z języka greckiego,

egzamin ustny obejmuje:

- religię,
- język polski,
- język łaciński,
- język grecki,
- język obcy nowożytny,
- historię,
- zagadnienia życia współczesnego,
- biologię,
- fizykę z astronomią,
- matematykę,
- propedeutykę filozofii,
- przysposobienie wojskowe,

c) przy zastosowaniu programu wydziału matematyczno - fizycznego egzamin piśmienny odbywa się:

- z języka polskiego,
- z matematyki,
- z fizyki,

nadto odbywa się egzamin z rysunków;

egzamin ustny obejmuje:

- religię,
- język polski,
- język obcy nowożytny,
- historię,
- zagadnienia życia współczesnego,
- biologię,
- fizykę z astronomią,

- chemię,
- matematykę,
- propedeutykę filozofii,
- przysposobienie wojskowe,

d) przy zastosowaniu programu wydziału przyrodniczego egzamin piśmienny odbywa się:

- z języka polskiego,
- z biologii,
- z fizyki,

nadto odbywa się egzamin z rysunków;
egzamin ustny obejmuje:

- religię,
- język polski,
- język obcy nowożytny,
- historię,
- zagadnienia życia współczesnego,
- geografię i geologię,
- biologię,
- fizykę z astronomią,
- chemię,
- matematykę,
- propedeutykę filozofii,
- przysposobienie wojskowe.

Egzamin praktyczny zdają kandydaci z przysposobienia wojskowego na wszystkich wydziałach liceum oraz z rysunków na wydziale matematyczno - fizycznym i przyrodniczym.

Uczniowie, którzy uczęszczali do liceum z niepolskim językiem nauczania, zdają również egzamin piśmienny i ustny z tego języka na wszystkich wydziałach. Dobór tematów (§§ 5 i 6) oraz egzamin piśmienny i ustny z tego przedmiotu odbywa się na tych samych zasadach, jak egzamin z języka polskiego.

Uczniowie, którzy uczęszczali do liceum z niepolskim językiem nauczania, zdają w języku polskim, egzamin z języka polskiego, z historii, z zagadnień życia współczesnego i z przysposobienia wojskowego. Uczniowie, którzy uczęszczali do liceum z niemieckim językiem nauczania, nie zdają egzaminu z języka obcego nowożytnego.

§ 10. Przed rozpoczęciem egzaminów piśmiennych Kuratorium przesyła ustalone tematy w kopertach zapieczętowanych, osobnych dla każdego wydziału i dla każdego przedmiotu, Przewodniczącemu Państwowej Komisji Egzaminacyjnej. W dzień egzaminu piśmiennego, bezpośrednio przed jego rozpoczęciem, Przewodniczący otwiera kopertę, zawierającą tematy z

przedmiotu, wyznaczonego na dany dzień, w obecności członka Komisji Egzaminacyjnej (§ 11) i ogłasza nadesłane tematy zdającym.

§ 11. Egzamin piśmienny odbywa się w odpowiednio dobranej sali szkolnej pod kontrolą Przewodniczącego Komisji i jednego lub więcej wyznaczonych przez niego członków Komisji.

Każdy kandydat wybiera i opracowuje jeden z trzech podyktowanych mu tematów z języka polskiego (z języka nauczania) i z języka obcego nowożytnego.

Na wypracowanie z języka polskiego (z języka nauczania) przeznaczają się 5 godzin, na wypracowanie z innych przedmiotów po 4 godziny, na egzamin z rysunków 3 godziny — bez wliczenia czasu, zużytego na podyktowanie kandydatom tematów. Zdającym nie wolno przynosić ze sobą na egzamin papieru, książek, ani pomocy naukowych z wyjątkiem przyborów rysunkowych i tablic logarytmicznych na egzamin z matematyki i fizyki. Papier z pieczęcią szkoły otrzymują oni z rąk Komisji na samym egzaminie. Przed opuszczeniem sali powinni zwrócić wszystkie otrzymane arkusze.

W jednym dniu może się odbyć egzamin piśmienny tylko z jednego przedmiotu.

Jeżeli kandydat podczas egzaminu korzysta z cudzej pomocy lub posługuje się niedozwolonymi środkami pomocniczymi lub innym w tym pomaga, Przewodniczący Komisji powinien go skreślić z listy zdających. W wyjątkowych przypadkach Przewodniczący może go dopuścić do powtórnego egzaminu piśmiennego w tym samym terminie, przy czym nowy temat egzaminu wyznacza on w porozumieniu z egzaminatorami z danego przedmiotu.

§ 12. Wypracowania egzaminacyjne ocenia właściwy egzaminator. Zaznacza on zalety i braki wypracowania, a umotywowaną ocenę wyraża jednym ze stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny. Błędy i ich rodzaj należy zaznaczyć na marginesie wypracowania. Ocenę ostateczną ustala Przewodniczący. Może on wystawić ocenę, niezgodną z oceną egzaminatora; zmianę powinien umotywić piśmiennie przy ustalonej ocenie.

§ 13. Przed rozpoczęciem egzaminów ustnych, Komisja Egzaminacyjna ustala na posiedzeniu listę dopuszczonych do egzaminu ustnego.

Do egzaminu ustnego nie może być dopuszczony kandydat, który otrzymał ocenę niedostateczną z wypracowania z języka polskiego lub z dwóch innych przedmiotów.

Przed egzaminem ustnym Przewodniczący dzieli zdających na grupy. Egzamin ustny każdej grupy odbywa się oddzielnie.

§ 14. Do egzaminu ustnego należy przygotować protokoły egzaminu według załączonego wzoru, wypracowania egzaminacyjne oraz pomoce, potrzebne przy zdawaniu egzaminów.

§ 15. Ustny egzamin odbywa się w zasadzie wobec wszystkich członków Komisji.

Z danego przedmiotu egzaminuje powołany do tego członek Komisji. W razie potrzeby Przewodniczący wyznacza jego zastępcę spośród członków Komisji lub z poza niej. Inni członkowie Komisji mogą brać udział w egzaminowaniu za zgodą Przewodniczącego.

Przewodniczący ma prawo brać czynny udział w egzaminowaniu z każdego przedmiotu.

Egzamin ustny powinien zmierzać do zbadania stopnia rozwoju, wyrobienia umysłowego i zasadniczych wiadomości kandydata z zakresu, przewidzianego programem danego przedmiotu na odnośnym wydziale, przy czym egzaminatorzy mogą zwrócić większą uwagę na te działy programu poszczególnych przedmiotów, którymi kandydat więcej się interesował.

Egzamin ustny z przysposobienia wojskowego składa się z części praktycznej i teoretycznej. Egzamin praktyczny odbywa się na zbiorce wszystkich zdających egzamin wzgl. — w braku dostatecznej liczby kandydatów — na zbiorce hufca przysposobienia wojskowego jednej z klas licealnych. Egzamin praktyczny powinien wykazać stan wiadomości, sprawności oraz umiejętności wykonywania rozkazów i rozkazywania w zakresie szkolenia junaka i zespołu do drużyny (w odniesieniu do kandydatek — do sekcji) włącznie. Część teoretyczna egzaminu powinna wykazać, czy kandydat opanował wiadomości, objęte programem przysposobienia wojskowego w liceum.

Egzaminowi z przysposobienia wojskowego mogą się przysłuchiwać — komendant obwodowy p. w., względnie inspektor P. W. K., nie biorą jednak udziału w naradach Komisji.

Egzamin ustny jednego kandydata ze wszystkich przedmiotów powinien się odbyć w ciągu

dwóch dni, a wyjątkowo w ciągu trzech dni następujących po sobie.

Czas trwania egzaminu ustnego jednego kandydata z jednego przedmiotu nie powinien przekraczać 20 minut — bez wliczania czasu, który Komisja może dać kandydatowi na przygotowanie odpowiedzi. Egzamin z części teoretycznej i praktycznej przysposobienia wojskowego jednego kandydata nie powinien przekroczyć w łącznej sumie 40 minut — bez wliczania czasu, potrzebnego na zrobienie zbiórki, przygotowanie materiałów itp.

Egzaminowi może przysłuchiwać się dyrektor szkoły, której uczniowie zdają egzamin, nie bierze jednak udziału w naradach Komisji.

§ 16. Oceny odpowiedzi uczniów z poszczególnych przedmiotów ustala Komisja Egzaminacyjna na wniosek egzaminatora danego przedmiotu i wyraża ją jednym z czterech stopni: bardzo dobry, dobry, dostateczny, niedostateczny.

§ 17. Bezpośrednio po egzaminie ustnym danej grupy zdających Komisja Egzaminacyjna ustala dla każdego z nich oceny ostateczne ze wszystkich przedmiotów egzaminu na podstawie: 1) wyniku egzaminów piśmiennych i praktycznych, 2) wyniku egzaminów ustnych, 3) ogólnej opinii członków Komisji o stopniu wykształcenia ogólnego i rozwoju umysłowego kandydata. Oceny te wyraża Komisja za pomocą stopni, wymienionych w § 16.

Kandydat zdał egzamin dojrzałości liceum ogólnokształcącego, jeżeli ze wszystkich przedmiotów egzaminu uzyskał ostateczne oceny co najmniej dostateczne.

Uchwale Komisji o ostatecznym wyniku egzaminu może się sprzeciwić Przewodniczący Komisji. Wówczas sprawa podlega decyzji Kuratorium.

Bezpośrednio po ukończeniu narady i podpisaniu protokołu egzaminów przez członków Komisji Przewodniczący ogłasza ostateczne wyniki egzaminu każdej grupie zdających. Kandydata, o którym mowa w § 20, informuje Prze-

wodniczący o uzyskanych na egzaminie ocenach dobrych.

§ 18. Kandydat, który zdał egzamin dojrzałości liceum ogólnokształcącego, otrzymuje świadectwo dojrzałości liceum ogólnokształcącego ze stopniami, ustalonymi w myśl § 16 i § 17, podpisane przez Przewodniczącego i członków Komisji Egzaminacyjnej i zaopatrzone pieczęcią Kuratorium Okręgu Szkolnego.

§ 19. Odstąpienie od egzaminu w jakiegokolwiek jego części, niestawienie się na egzamin lub skreślenie z listy zdających jest równoznaczne z niezdaniem egzaminu, o ile ważne okoliczności nie usprawiedliwiają powyższych faktów. Odstąpienie od egzaminu z powodu choroby powinno być usprawiedliwione świadectwem lekarza urzędowego. W takich przypadkach Komisja Egzaminacyjna, a po jej rozwiązaniu Kuratorium Okręgu Szkolnego rozstrzyga o możliwości ponownego zdawania egzaminu w tym samym terminie egzaminów.

§ 20. Kandydata, który nie zdał egzaminu dojrzałości, może Kuratorium na jego prośbę zwolnić — przy ponownym egzaminie — z tych przedmiotów, z których na egzaminie poprzednim otrzymał oceny co najmniej dobre. Takie zaliczanie części poprzedniego egzaminu może się odbywać najwyżej trzy razy, po czym kandydat zdaje pełny egzamin.

§ 21. Z czynności Komisji Egzaminacyjnej, a także z jej posiedzeń oraz z przebiegu egzaminów piśmiennych, ustnych i praktycznych spisuje się protokoły, które podpisują członkowie Komisji. Protokoły te, do których dołącza się wypracowania piśmienne, przekazuje Przewodniczący Komisji Kuratorium Okręgu Szkolnego. Wypracowania piśmienne mogą być zniszczone po upływie dwóch lat od terminu zdania egzaminu.

§ 22. Członkowie Państwowej Komisji Egzaminacyjnej pobierają za pracę w Komisji wynagrodzenie według zasad, ustalonych przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Wzór protokołu.

Protokół egzaminu dojrzałości liceum ogólnokształcącego.

Nr.....

(wypełnia Państwowa Komisja Egzaminacyjna)

Nazwisko .....

Imię .....

Urodzon..... dnia..... roku.....

w..... powiatu.....

Wyznanie .....

Miejsce stałego zamieszkania .....

Adres w czasie egzaminów .....

.....

Miejsce
na fotografię

Zdaje egzamin według programu wydziału.....

Obiera język obcy nowożytny.....

Złożył świadectwa szkolne .....

Złożył dowody odbycia kursu przysposobienia wojskowego i wychowania fizycznego.....

.....

Podpis Przewodniczącego Państwowej Komisji
Egzaminacyjnej lub jego zastępcy:

Zestawienie ocen.

Przedmioty egzaminu	Religia	Język polski	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.	itd.
Egzamin piśmienny i praktyczny										
Egzamin ustny										
Ocena ostateczna										

Uchwała Państwowej Komisji Egzaminacyjnej:

..... zdał..... egzamin..... dojrzałości liceum ogólnokształcącego.

Przewodniczący Państwowej Komisji Egzaminacyjnej:

Członkowie:

Protokół egzaminów ustnych:

Przedmiot egzaminu	Data	Treść pytań i krótka charakterystyka odpowiedzi
Religia		
itd.		
itd.		

Przewodniczący Państwowej Komisji Egzaminacyjnej:

U w a g i:

MINISTERSTWO SKARBU
L. D. II. 9163/1/39.

Odpis

Warszawa, dn. 17 kwietnia 1939 r.

**Ustalenie wartości depozyt. obligacyj
5% Poż. Obrony Przeciwlotn. i za-
stępce przyjmowanie pokwitowań
subskrypc. do czasu wydania orygi-
nalnych obligacyj.**

Do

**Kancelarii Cywilnej Prezydenta Rzeczypospolitej, Biura Sejmu i Biura
Senatu, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium Rady Ministrów i wszy-
stkich Ministerstw**

w miejscu.

W myśl art. 8 rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 28 marca 1939 r. wydanego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych o wypuszczeniu wewnętrznej pożyczki państwowej na cele obrony Państwa (Dz. U. R. P. Nr 26, poz. 176) obligacje 5% Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej mają wszelkie prawa papierów pupilarnych i mogą być używane do składania na kaucje cywilne i wojskowe.

W związku z powyższym Ministerstwo Skarbu komunikuje, że obligacje wymienionej pożyczki mogą być przyjmowane przez władze, urzędy, przedsiębiorstwa i zakłady państwowe jako wadia przy przetargach oraz jako kaucje na zabezpieczenie wszelkiego rodzaju umów oraz zaliczek wypłacanych na dostawy i roboty rządowe, jak również na zabezpieczenie udzielonych przez Skarb Państwa kredytów akcyzowych, celnych i transportowych. Wartość depozytową (wadialną i kaucyjną) rzeczonych obligacyj ustala się niniejszym na złotych 85 za 100 złotych wartości imiennej.

Do czasu wydania subskrybentom oryginalnych obligacyj 5% Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej (stosownie do §§ 10 i 15 powołanego na wstępie rozporządzenia obligacje wydane będą w terminie do dnia 1 grudnia 1939 r.), pokwitowania na wpłatę całkowitej należności z tytułu zadeklarowanej subskrypcji (t. zw. pokwitowania subskrypcyjne) mogą być zastępczo przyjmowane na kaucje i wadia według tej samej wartości depozytovej, co i oryginalne obligacje, tj. złotych 85 za 100 złotych wartości imiennej, przy zachowaniu następujących warunków:

1) Pokwitowania subskrypcyjne przyjmowane będą wyłącznie od pierwonaabywców pożyczki, tj. od osób, na imię których pokwitowania te zostały wystawione.

2) Do każdego pokwitowania subskrypcyjnego, winno być dołączone zaświadczenie placówki, która subskrypcję przyjęła, stwierdzające, iż wpłata objęta tym pokwitowaniem stanowi pokrycie całej subskrybowanej kwoty.

3) Pokwitowania, stwierdzające wpłatę jedynie tylko części subskrybowanej kwoty, nie mogą być przyjmowane na kaucje i wadia.

4) Pokwitowania subskrypcyjne mogą być przyjmowane na wadia przy przetargach bez ograniczeń, zaś tytułem kaucyj — na zabezpieczenie wyłącznie po dniu 4 kwietnia 1939 r. zawartych umów, przyznanych zaliczek i kredytów. Pokwitowania te nie mogą być natomiast przyjmowane:

a) na zamianę kaucyj, złożonych w państwowych papierach wartościowych przed dniem 5 kwietnia 1939 r., oraz

b) gdy formalnie nowa umowa stanowi w istocie swej bezpośrednio przedłużenie umowy wygasającej i nie ustala przy tym kaucji wyższej od przyjętej w umowie poprzedniej; w razie natomiast ustalenia wyższej kaucji — pokwitowania subskrypcyjne mogą być przyjmowane jako uzupełnienie kaucji dotychczasowej.

5) Przy składaniu zabezpieczenia (wadium lub kaucji) w postaci pokwitowania subskryp-

cyjnego pierwonabywca winien równocześnie złożyć formalnie podpisaną deklarację upoważniającą kasę Urzędu Skarbowego, w której zabezpieczenie to będzie przechowywane, do dokonania zamiany tego pokwitowania we właściwej placówce na oryginalne obligacje 5% Pożyczki Obrony Przeciwlotniczej.

Dyrektor Departamentu:

(—) *W. Domaniewski.*

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

Dnia 27 kwietnia 1939 r.

Nr I R-2817/39.

**Wartość depozytowa obligacyj 5%
Poż. Obrony Przeciwlotniczej.**

Powyższe pismo Ministerstwo W. R. i O. P. podaje do wiadomości i stosowania.

w z. Naczelnika Wydziału

(—) *F. Borowiecki*

Kierownik Referatu.

*

58

O K Ó L N I K

Ministerstwa Skarbu

z dnia 5 kwietnia 1939 r. L. D. V. 5922/2/39.

Zwolnienie od opodatkowania specjalnym podatkiem od wynagrodzeń dodatków mieszkaniowych, wypłacanych nauczycielom zatrudnionym w gminach miejskich nie wydzielonych z powiatowych związków samorządowych.

Do

izb skarbowych, Urzędu Wojewódzkiego Śląskiego (Wydział Skarbowy) oraz urzędów skarbowych.

Nawiązując do okólnika z dn. 23 lipca 1938 r. L. D. V. 18221/2/38 (Dz. Urz. Min. Sk. Nr 21, poz. 538) Ministerstwo Skarbu zezwala, aby nie potrącano należności podatku specjalnego również od dodatków mieszkaniowych, wypłacanych nauczycielom zatrudnionym w gminach miejskich niewydzielonych z powiatowych związków samorządowych i aby nie brano pod uwagę wysokości tych dodatków przy ustalaniu stopy procentowej podatku, należnego od wynagrodzenia zasadniczego wraz z innymi dodatkami. Za-

rządzenie niniejsze ma zastosowanie do dodatków mieszkaniowych, wypłacanych po dniu ogłoszenia niniejszego okólnika w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu.

Niedobrane z tego tytułu należności podatku specjalnego Ministerstwo Skarbu umarza na mocy art. 123 § 1 Ordynacji Podatkowej (Dz. U. R. P. z 1936 r. Nr 14, poz. 134).

Dyrektor Departamentu:

(—) *Dr J. Lubowicki.*

MINISTERSTWO
WYZNAŃ RELIGIJNYCH
I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO

—o—

Warszawa

OKÓLNIAK Nr 30

z dnia 2 maja 1939 r. (I R-2798/39)

w sprawie zwolnienia od podatku specjalnego dodatku mieszkaniowego nauczycieli zatrudnionych w gminach miejskich nie wydzielonych.

Drugostronny odpis przesyła Ministerstwo W. R. i O. P. do wiadomości i stosowania, zaznaczając, że okólnik ten ogłoszony został w Dzienniku Urzędowym Ministerstwa Skarbu z dnia 20 kwietnia 1939 r. nr 10 pod poz. 241.

Okólnik niniejszy wiąże się z okólnikiem

nr 47 z dn. 5 września 1938 r. (I R-6036/38) w sprawie zwolnienia od podatku specjalnego dodatku mieszkaniowego nauczycieli zatrudnionych w gminach wiejskich.

Dyrektor Departamentu:

(—) *A. Nowak.*

*

OKÓLNIK Nr XII

Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego

z dnia 16 maja 1939 r. Nr II-15441/39.

do PP. Inspektorów Szkolnych, Dyrektorów i Kierowników wszystkich szkół w Okręgu
w sprawie aktów stanu cywilnego.

Powiadamiam, że w myśl obowiązujących w województwach wschodnich przepisów prawnych (art. 919 tomu IX ks. II Zbioru Praw b. ces. ros. i okólnik Nr 72 Min. Spraw Wewn. z dnia 20.XI.1935 r. Nr AC. 27-a-50/1, ogłoszony w Dz. Urz. Min. Spraw Wewn. Nr 37 poz. 196) metryki wystawione przez rabinów gmin wyznaniowych żydowskich mają charakter aktów stanu cywil-

nego dopiero po uwierzytelnieniu ich przez właściwe Starostwo na zasadzie przechowujących się w Starostwie duplikatów ksiąg metrycznych i że metryki niewierzytelnione nie mają żadnej mocy prawnej.

Kurator Okręgu Szkolnego:

(—) M. B. Godecki.

*

60

KONKURS.

Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego ogłasza konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych według załączonego wykazu. O stanowiska te ubiegać się mogą kandydaci, odpowiadający wymaganiom art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu

obwieszczenia z dnia 9.XI.32 r. (Dz. U. R. P. Nr 104 poz. 873).

Podania należy udokumentowane winni kandydaci wnosić w drodze służbowej do Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego w terminie do dnia 30 od daty wyjścia niniejszego Dziennika Urzędowego.

Nazwa szkoły i miejscowość	Budynek	Mieszkanie	Ogród do użytku kierownika	Liczba oddziałów	Odległość od najbliższej stacji kolejowej	Uwagi
1	2	3	4	5	6	
Grodno, szk. nr 3	wynajęty	nie ma	nie ma	12	Stacja kol. na miejscu	
Grodno, szk. nr 4	własny	2 pokoje i kuchnia	nie ma	7	"	
Gibulicze	własny	2 pokoje i kuchnia	około 1/2 ha	6	8 klm.—Grodno	
Druskieniki	własny	nie ma	nie ma	8	stacja kol. na miejscu	
Dubno	własny	2 pokoje i kuchnia	około 1 ha	6	9 klm.—Czerlona	
Kaplica Mała	2 sale w budynku włas. 2 w wynaj.	nie ma	1/2 ha	6	5 klm.—Grodno	
Zapole	własny	2 pokoje i kuchnia	nie ma	6	6 klm.—Mosty	
Żydomla	własny	nie ma	około 1/2 ha	7	1/5 klm.—Żydomla	
Berszty	własny	3 pokoje i kuchnia	1/4 ha	6	18 klm.—Porzeczek/Grodna	
Głębokie	—	—	—	—		III stopnia

*

61

NADANIE UPRAWNIEN**pryw. szkołom średnim ogólnokształcącym i seminarium dla wychowawczyń przedszkoli.**

Pismem z dnia 15 maja 1939 r. Nr II S-2014/39 Pan Minister W. R. i O. P. nadał, począwszy od roku szk. 1939/40, uprawnienia szkół państwowych nast. zakładom:

1) w Dru i, wojew. wileńskie, Pryw. Gimnazjum Koeduk. im. Stefana Batorego,

2) w Nowogródku Pryw. Gimnazjum Koeduk. Stowarzyszenia „Oświata“,

3) w Wilnie Pryw. Seminarium dla Wychowawczyń Przedszkoli im. Dr Czarny.

Pozostałym szkołom pozostawiono dotychczasowy stan uprawnień.

*

62

KOMUNIKATY URZĘDOWE.**Odnaczenia**

Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski

została odznaczona:

Laskowiczówna Maria, kierowniczka Szkoły Zawodowej w Iszczołnie, pow. szczuczyńskiego.

Złotym Krzyżem Zasługi

zostali odznaczeni:

Czapowówna Wiktoria, przełożona II Państwowego Liceum Pedagogicznego w Grodnie.

Jastrzębski Stanisław, nauczyciel Państw. Gimnazjum im. A. Mickiewicza w Wilnie.

Kiewlicz Jan, naucz. Państw. Szk. Techn. w Wilnie.

Kraus Roman, dyrektor Szk. Ogrodniczej w Wilnie.

Muzolfowa Władysława, dyrektorka Państw. Gimn. Kraw. w Wilnie.

Ks. Potocki Władysław, nauczyciel Państw. Gimnazjum w Wilejce.

Pufahl Edwin, nauczyciel Państw. Gimn. w Wołkowysku.

Rogowski Stanisław, inspektor szkolny w Wołkowysku.

Starościak Stanisław, inspektor szkolny w Wilnie (po raz drugi).

Stelmach Antoni, p. o. inspektora szkolnego w Wołożynie.

Szymański Władysław, inspektor szkolny w Szczuczynie.

Ks. Toporek Stanisław, kierownik Szk. Zawodowej w Dworcu, pow. nowogrodzkiego.

Inż. Tyszka Stanisław, nauczyciel Państw. Szk. Techn. w Wilnie.

Witkowski Witold Lucjan, dyrektor Pryw. Gimnazjum w Postawach.

Żarnowiecki Jan, nauczyciel publ. szk. powsz. w Nowej Wilejce.

Srebrnym Krzyżem Zasługi

zostali odznaczeni:

Adamowiczowa Anna, nauczycielka publicznej szk. powsz. w Bałtaniszkach, pow. święciańskiego.

Bejnar Mieczysław, nauczyciel publ. szkoły powsz. w Turmoncie, pow. brasławskiego.

Burba Józef, naucz. publ. szk. powsz. w Teolinie, pow. grodzieńskiego.

Bussowski Zygmunt, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Rosi, pow. wołkowyskiego.

Baranowski Józef, kier. publ. szk. powsz. w Zapolu, pow. nowogrodzkiego.

Bartoszewicz Kazimierz, naucz. publ. szk. powsz. w Moroczy, pow. nieświeskiego.

Brudnicka Katarzyna, naucz. publ. szk. powsz. w Nieświeżu.

Bajon Antoni, kier. szkoły pow. w Zamościanach, pow. szczuczyńskiego.

Chmara Albert, kier. szk. powsz. w Lipniszkach, pow. lidzkiego.

Chmara Karol, p. o. kier. szk. powsz. w Polcekiszkach, pow. lidzkiego.

Chyla Feliks, nauczyciel p. o. instruktora Ośw. Pazaszk. w Lidzie.

Cisowski Stanisław, kier. publ. szk. powsz. w Tuczy, pow. nieświeskiego.

Domaradzki Jan, naucz. Państw. Gimnazjum w Wilnie.

Dryllowa Jadwiga, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Ławaryszkach, pow. wileńskiego.

Dabkiewicz Józef, kier. publ. szk. powsz. w Wołkowysku.

Eder Henryk, instruktor Państw. Szk. Roln.-Leśn. w Żyrowicach.

Eubigowa Sabina, sekretarz administr. w Kur. Okr. Szk. Wil. w Wilnie.

Frydel Stanisław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Niedźwiedzicach, pow. baranowickiego.

Grundt-Meyer Konstanty, podrefer. w Kur. Szk. w Wilnie.

Giecold Bolesław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Półbrzegu, pow. nowogródzkiego.

Grodzka Celina, nauczycielka publ. szk. powsz. w Stajkach, pow. baranowickiego.

Goe Stanisław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Jodczycach, pow. nieświeskiego.

Gumiński Władysław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Nalibokach, pow. stołpeckiego.

Gliszczyński Ludwik, nauczyciel publ. szk. powsz. w Sejnach, pow. suwalskiego.

Gutowski Franciszek, nauczyciel publ. szk. powsz. w Mścibowie, pow. wołkowyskiego.

Hubajówna Julianna, nauczycielka publ. szk. powsz. w Słobodzie, pow. stołpeckiego.

Igielski Roman, nauczyciel publ. szk. powsz. w Nieświeżu.

Jackowska Zofia, nauczycielka publ. szk. powsz. w Kołowiczach, pow. wilejskiego.

Jancelewicz Karol, nauczyciel publ. szk. powsz. w Lubaniczach, pow. nowogródzkiego.

Janczar Józef, nauczyciel publ. szk. powsz. w Ostaszynie, pow. nowogródzkiego.

Jaźwiński Karol, nauczyciel publ. szk. powsz. w Błaczynie, pow. nieświeskiego.

Kubicka Jadwiga, nauczycielka publ. szk. powsz. w Wilnie.

Konczykowa Anastazja, nauczycielka Szkoły Przemysłowej w Grodnie.

Kalczyński Henryk, kierownik publ. szk. powsz. w Jefimowiczach, pow. nieświeskiego.

Kuklewski Eugeniusz, kierownik publ. szk. powsz. w Skorynkach, pow. baranowickiego.

Kacperek Józef, kierownik publ. szk. powsz. w Łapienicy Wielkiej, pow. wołkowyskiego.

Kaźmierczyk Błażej, nauczyciel publ. szk. powsz. w Sejnach, pow. suwalskiego.

Ksieniewicz Jan, nauczyciel publ. szk. powsz. w Liskowie, pow. nieświeskiego.

Lewandowski Władysław, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Słobodzie Zaośniańskiej, pow. postawskiego.

Licznarowski Antoni, podrefer. w Kur. Okr. Szk. w Wilnie.

Lewkiewicz Władysław, kier. publ. szk. powsz. w Wólce, pow. baranowickiego.

Lipiński Józef, kier. publ. szk. powsz. w Leonowiczach, pow. nieświeskiego.

Łoszczewska Helena, naucz. publ. szk. powsz. w Wesławieniętach, pow. oszmiańskiego.

Łączyński Stanisław, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Turmoncie, pow. brasławskiego.

Łopaciński Bronisław, instruktor Państw. Szk. Ogrodn. w Wilnie.

Łukaszewicz Konstanty, nauczyciel publ. szk. powsz. w Żołudku, pow. szczuczyńskiego.

Marcinowski Antoni, kierownik publ. szk. powsz. w Nowogródku (po raz drugi).

Mendelówna Anna, nauczycielka publ. szk. powsz. w Zacharewie, pow. wołożyńskiego.

Mykietynowa Maria, nauczycielka publ. szk. powsz. w Dowbieniu, pow. wołożyńskiego.

Maciesza Stefan, kierownik publ. szk. powsz. w Izabelinie, pow. wołkowyskiego.

Młodzikówna Janina, kierowniczką, publ. szk. powsz. w Bakałarzewie, pow. suwalskiego.

Malarzewski Karol, nauczyciel publ. szk. powsz. w Szczuczynie.

Michna Stanisław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Kiemanach, pow. szczuczyńskiego.

Maciejowski Franciszek, p. o. instruktora O. P. w Głębokiem, pow. dziśnieńskiego.

Marczuk Marcin, kierownik, publ. szk. powsz. w Łancewie Ługu, pow. baranowickiego.

Moll Marcin, nauczyciel publ. szk. powsz. w Nowej Myszy, pow. baranowickiego.

Malewski Jan, nauczyciel, publ. szk. powsz. w Radkowie, pow. nieświeskiego.

Myślicka Ludwika, nauczycielka Państw. Gimn. w Grodnie.

Możejko Józef, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Jachniewiczach, pow. wilejskiego.

Nowosadowski Bohdan, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Mogilowcach, pow. wołkowyskiego.

Nawrocki Włodzimierz, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Bielicy, pow. lidzkiego.

- Jodko-Narkiewicz Władysław, kierownik publ. szk. powsz. w Kuncowszczyźnie, pow. nieświeskiego.
- Olszewski Wit, nauczyciel publ. szk. powsz. w Sycewiczach, pow. mołodeckiego.
- Orzechowski Stanisław, p. o. kier. publ. szk. pow. w Zelsinie, pow. wołkowyskiego.
- Oskierko Władysław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Iwieńcu, pow. wołożyńskiego.
- Olchowski Jarosław, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Lipsku, pow. augustowskiego.
- Onoszko Czesław, podreferendarz w Kur. Okr. Szk. Wil. w Wilnie.
- Owczynnik Stanisław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Milczy, pow. wilejskiego.
- Popow Eugeniusz, kierownik publ. szk. powsz. w Lachowiczach.
- Pacynko Franciszek, kierownik publ. szk. powsz. w Mostach, pow. grodzieńskiego.
- Przanowska Teresa, nauczycielka publ. szk. powsz. w Inderze, pow. grodzieńskiego.
- Podgóreczny Józef, kierownik publ. szk. powsz. w Zaostrowiczu, pow. nieświeskiego.
- Pogonowski Waclaw, kierownik publ. szk. powsz. w Hurynowszczyźnie, pow. nieświeskiego.
- Polkowski Józef, nauczyciel publ. szk. powsz. w Grodnie.
- Romanowska Jadwiga, nauczycielka publ. szk. powsz. w Woronie.
- Rymiński Stanisław, sekretarz rach. w Kur. Okr. Szk. w Wilnie.
- Rogowski Edward, nauczyciel publ. szk. powsz. w Słonimie.
- Rechlewicz Klemens, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Dzieciołowiczach, pow. wołkowyskiego.
- Rogaczewski Feliks, kierownik publ. szk. powsz. w Wilczukach, pow. wołkowyskiego.
- Szulc Józef, nauczyciel publ. szk. powsz. w Zaostrowiczach, pow. nieświeskiego (po raz drugi).
- Szewczyk Konstanty, kierownik publ. szk. powsz. w Miadziole (po raz drugi).
- Szablewski Mieczysław, nauczyciel, publ. szk. powsz. w Hołynie, pow. augustowskiego.
- Soroko Jan, nauczyciel publ. szk. powsz. w Naranowcach.
- Saciłowski Marian Waclaw, nauczyciel publ. szk. powsz. w Grabowie, pow. szczuczynskiego.
- Stańczakówna Janina, nauczycielka Państw. Sem. Ochron. w Wilnie.
- Sikorska Apolonia, sekretarka Państw. Gimn. w Grodnie.
- Stubiedo Józef, nauczyciel publ. szk. powsz. w Prończakach, pow. baranowickiego.
- Szewczyk Wincenty, nauczyciel publ. szk. powsz. w Stołpcach.
- Samojło Jan, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Filipowie, pow. suwalskiego.
- Sawicka Janina, kierowniczką publ. szk. powsz. w Wołkowysku.
- Słomski Władysław, kierownik publ. szk. powsz. w Szydłowicach, pow. wołkowyskiego.
- Szurowski Franciszek, p. o. kierownik publ. szk. powsz. w Olekszcycach, pow. grodzieńskiego.
- Suodre Piotr, kierownik publ. szk. powsz. w Krasnopolu, pow. suwalskiego.
- Szewczyk Walenty, nauczyciel publ. szk. powsz. w Smołwach, pow. brasławskiego.
- Syryn Jerzy, nauczyciel publ. szk. powsz. w Hołowińcach, pow. baranowickiego.
- Szostakówna Maria, kierowniczką publ. szk. powsz. w Jeziornicy, pow. słonimskiego.
- Surko Aleksander, kierownik publ. szk. powsz. w Bereźnie, pow. stołpeckiego.
- Swidzińska Helena, nauczycielka, publ. szk. powsz. w Nalibokach, pow. stołpeckiego.
- Swiszczewski Karol, nauczyciel publ. szk. powsz. w Niedźwiedzicach, pow. baranowickiego.
- Safuta Stefan, kierownik publ. szk. powsz. w Pojarach, pow. wołkowyskiego.
- Sielicka Bronisława, nauczycielka publ. szk. powsz. w Przewalce, pow. grodzieńskiego.
- Skowron Piotr, podinspektor szkolny w Grodnie.
- Sosnowska Maria, lekarz szkolny Państw. Gimn. Kup. w Grodnie.
- Tarchalska Maria, nauczycielka publ. szk. powsz. w Postawach.
- Tarasiewicz Konstanty, p. o. kierownika publ. szk. powsz. w Jazonowiczach, pow. wołkowyskiego.
- Trabczyńska Ewarysta, kierowniczką publ. szk. powsz. w Teolinie, pow. grodzieńskiego.
- Tomkiewicz Antoni, nauczyciel publ. szk. powsz. w Olchówce, pow. lidzkiego.
- Treczyński Stanisław, kierownik publ. szk. powsz. w Wołożynie.
- Trybuchowski Józef, nauczyciel publ. szk.

powsz. w Jakszycach, pow. nieświeskiego.
 Urbańska Stanisława, rachmistrz w Kur. Okr. Szk. w Wilnie.
 Ussowiczówna Ludwika, nauczycielka publ. szk. powsz. w Nowej Wilejce.
 Woronkova Janina, sekretarz adm. w Kur. Okr. Szk. w Wilnie.
 Wańkowicz Dominik, nauczyciel publ. szk. powsz. w Niwonie, pow. stołpeckiego.
 Wiszniewski Leon, kierownik publ. szk. powsz. w Augustowie.
 Wilczyńska Zofia, nauczycielka publ. szk. powsz. w Smorgoniach.
 Wołkowa Julia, kierowniczką publ. szk. powsz. w Dziakowcach, pow. szczuczyńskiego.
 Wieremski Aleksander, kier. publ. szk. powsz. w Simakowie, pow. stołpeckiego.
 Wierońska Maria, nauczycielka publ. szk. powsz. w Zdzięciole, pow. nowogródzkiego.
 Wójcikowa Anna, nauczycielka publ. szk. powsz. w Stołowiczach, pow. baranowickiego.
 Winiecki Jan, nauczyciel publ. szk. powsz. w Siekierzycach, pow. nieświeskiego.
 Zajączkowski Mieczysław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Różance, pow. nowogródzkiego.
 Ziemiański Władysław, p. o. kier. publ. szk. powsz. w Świrze, pow. święciańskiego.
 Zaliwski Stanisław, nauczyciel publ. szk. powsz. w Snowie, pow. nieświeskiego (po raz drugi).
 Zaliwski Marian, nauczyciel publ. szk. powsz. w Snowie, pow. nieświeskiego.
 Zacharowa Helena, nauczycielka publ. szk. powsz. w Klecku, pow. nieświeskiego.
 Zapędowski Zygmunt, kierownik publ. szk. powsz. w Samarowiczach, pow. wołkowyskiego.
 Zawadzka Anna, nauczycielka publ. szk. powsz. w Sienkieniętach, pow. wołożyńskiego.
 Żyłkowa Jadwiga, nauczycielka Państw. Gimn. w Wilnie.
 Żagunowa Halina, nauczycielka publ. szk. powsz. w Sobotnikach, pow. lidzkiego.

Brązowym Krzyżem Zasługi

zostali odznaczeni:

Szwiciński Jan, szofer Kur. Okr. Szk. Wil. w Wilnie.
 Cichocki Piotr, woźny Inspekt. Szkolnego w Suwałkach.
 Matuszczyk Wacław, woźny Państw. Lic. Pedagog. w Grodnie.

Dorsz Józef, woźny Państw. Gimn. w Słoniemie.

Nowicki Aleksander, woźny w Kur. Okr. Szk. Wil. w Wilnie.

Bubnowska Maria, nauczycielka publ. szk. powsz. w Wołkowysku.

Łukaszewicz Jan, sekretarz Państw. Gimn. w Świsłoczy, pow. wołkowyskiego.

*

Wakacyjne kursy wychowania fizycznego dla nauczycieli szkół powszechnych.

Prowadząc w dalszym ciągu rozpoczętą w ubiegłym roku szkolnym akcję szkolenia nauczycieli (lek) szkół powszechnych, Ministerstwo W. R. i O. P. organizuje w czasie tegorocznych wakacji letnich następujące kursy:

A. Kursy II stopnia:

a) w Andrychowcie, Kur. Krakowskie — kierownik kursu, okręgowy instruktor w. f. w Kuratorium Warszawskim p. Józef Magzyta;

b) w Puławach, Kur. Lubelskie — kierownik kursu okręgowy wizytator w Kuratorium Lwowskim p. Józef Maż;

c) w Wągrowcu, Kur. Poznańskie — kierownik kursu okręgowy wizytator w Wydziale Oświecenia Województwa Śląskiego p. mgr. Władysław Czarniecki;

Wszystkie trzy kursy obliczone na 100 osób każdy odbędą się w terminie od dnia 3 lipca do 29 lipca r. b.

Na kursy II-go stopnia mogą być przyjęci jedynie absolwenci kursów zeszlatorocznych po złożeniu kolokwium wstępnego z zakresu ogólnych wiadomości z anatomii i fizjologii człowieka. Kolokwium powinno wykazać z anatomii posiadanie podstawowych wiadomości o budowie kośćca, stawów i więzadeł, mięśni i ścięgien oraz topografii najważniejszych narządów wewnętrznych, z fizjologii zaś posiadanie ogólnych wiadomości o oddychaniu, krwiobiegu, trawieniu i wydzielaniu w zakresie potrzebnym do zrozumienia fizjologii pracy mięśniowej.

B. Kursy I-go stopnia:

Kursy I-go stopnia zorganizowane na zasadach zeszlatorocznych (zarządzenie z dnia 8 kwietnia 1938 r. N II W-2189/38) odbędą się:

a) w Wolsztynie, Kur. Poznańskie — kie-

rownik kursu okręgowy instruktor w. f. w Kuratorium Poznańskim p. Antoni Balcerek;

b) w Skępem, Kur. Pomorskie — kierownik kursu okręgowy instruktor w. f. w Kuratorium Wileńskim p. Romuald Czyżewski;

c) w Wilnie, w szkole powszechnej na Antokolu—kierowniczką kursu okręgową instruktorka w. f. w Kuratorium Warszawskim p. Janina Kutznerówna;

d) w Łucku, Kur. Wołyńskie — kierownik kursu okręgowy instruktor w. f. w Kuratorium Wołyńskim p. Jeremi Śliwiński;

e) w Łucku pod tym samym kierownictwem drugi kurs w terminie od dnia 30 lipca do 26 sierpnia r. b.

Kursy I-go stopnia wymienione pod a—d odbędą się w terminie od 3 do 29 lipca r. b. Udział w kursach I i II stopnia jest zupełnie dobrowolny. Uczestnicy kursów opłacają za kurs 80 zł, za co otrzymują mieszkanie z obsługą i wyżywieniem. Przy przejazdach korzystać będą ze zniżek kolejowych 75% w/g taryfy specjalnej. Kandydaci powinni się zgłosić w terminie **do dnia 20 czerwca r. b.** podając imię i nazwisko, miejsce pracy i inspektorat szkolny, do którego należy szkoła, stację kolejową, z której będą wyjeżdżali na kurs.

Zaznacza się przy tym, że uczestnicy kursu będą mogli powrócić za biletem ulgowym jedynie do tej stacji, z której wyjechali. Zgłoszenia kierować należy bezpośrednio do kierowników kursów. Ponieważ ilość miejsc na kursach jest ograniczona, o przyjęciu decyduje wcześniejsze zgłoszenie. Kandydaci zgłaszający się na kursy mają wolność wyboru miejsca kursu. Razem z zawiadomieniem o przyjęciu, uczestnicy otrzymują zaświadczenia na ulgowy przejazd kolejowy i dokładne określenie ekwipunku ćwiczebnego, jaki należy z sobą przywieźć.

*

Czasopismo dla rodziców: „Rodzina i dziecko“ oraz „Dom i szkoła powszechna“.

Ministerstwo W. R. i O. P. przywiązuje dużą wagę do współpracy domu i szkoły. Jednym z czynników, który współpracę tę może pogłębić i ożywić, jest odpowiednie czasopismo. W związku z tym Ministerstwo pismem z dnia 12.V.1939 Nr 3350/39 zwraca uwagę na miesięcznik: „Rodzina i dziecko“ wychodzące już trzeci rok i zajmujące się głównie zagadnieniami dotyczącymi młodzieży szkół średnich, a nadto na miesięcznik wychodzący pod tą samą redakcją „Rodziny i dziecka“ p. t. „Dom i szkoła powszechna“, który ukazał się dotychczas w 4 numerach.

Oba te miesięczniki dostarczają dużo interesującego materiału, poruszają ważne i ciekawe zagadnienia dla rodziny, dają przytym możliwość szczerego i swobodnego wypowiedzenia trosk, projektów i uwag związanych z wychowaniem.

Wiele artykułów może być tematem do dyskusji w kołach rodzicielskich i wnieść ożywienie na ich zebrania, nie mówiąc już o pożytku.

Ministerstwo uważa za pożądane, aby dyrekcje i kierownictwa szkół, zachęciły Koła rodzicielskie do prenumerowania jednego z wymienionych czasopism, i do czynnego ich propagowania poprzez koła wśród rodziców.

*

Filmy.

Ministerstwo W. R. i O. P. poleca uwadze film lotniczy p. t. „Orły Morskie“ oraz film p. t. „C. O. P. — Stalowa Wola“, jako zasługujące ze względów wychowawczych na obejrzenie przez młodzież szkolną.

Zarazem Ministerstwo zawiadamia, że film „C. O. P. — Stalowa Wola“ został uznany za dozwolony do użytku szkolnego jako film kategorii C (Polska Agencja Telegraficzna, Warszawa ul. Królewska 10) i zaleca, by szkoły posiadające aparat projekcyjny wyświetliły go przed młodzieżą.

*

C Z Y Z Ł O Ż Y Ł E Ś

O F I A R Ę N A F. O. N?

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA.

Ś. P. KS. DR STANISŁAW PARDO.

Dnia 14 maja b. r. zmarł po dłuższej chorobie Ks. Dr Stanisław Pardo, dyrektor Prywatnego Liceum i Gimnazjum im. św. Kazimierza w Sejnach.

Urodzony dnia 15 marca 1882 r. w Mątewicy w powiecie łomżyńskim kształcił się — po ukończeniu szkół niższych — w sejneńskim seminarium duchownym, gdzie w roku 1904 pamiętnym roku walki o szkołę polską pod zaborem rosyjskim, jako słuchacz ostatniego roku teologii wzbrania się wraz z kolegami pisać przy egzaminie końcowym wypracowanie z języka rosyjskiego na temat podany przez obecnych delegatów rządu, przez co ściąga na siebie odium czynników rządowych i mimo starań ze strony władz akademickich nie uzyskuje wstępu do Akademii Duchownej w Petersburgu. Wyjeżdża więc do Rzymu, gdzie pracuje naukowo, specjalizując się w zakresie prawa kanonicznego. Owocem tych studiów jest osiągnięcie stopnia doktora prawa kanonicznego. Obok badań teologicznych uprawia również studia historyczne. Po powrocie do kraju, idąc za głosem powołania, staje w Łomży przy warsztacie pracy pedagogicznej, której pozostanie już wierny do końca życia.

Właściwy jej rozkwit zaczyna się już w Wolnej Polsce, gdy w r. 1923, z polecenia władz duchownych organizuje seminarium mniejsze i gimnazjum wyższe w Sejnach.

Trafia na grunt wyjątkowo podatny. „Tęskno było Sejnóm do pięknych tradycji polskich, do szkoły polskiej...” — pisze w zarysie historycznym szkoły sejneńskiej, ogłoszonym w r. 1933 w 10-lecie jej zorganizowania — „wśród ludności miasta i okolicy ożywiła się nadzieja, że Sejny na nowo staną się ogniskiem oświaty i kultury, jak za dawnych czasów Rzeczypospolitej, owszem więcej, bo staną się moralnym bastionem państwowości polskiej“.

W takich warunkach przystępuje do trudnej i odpowiedzialnej pracy nie bacząc na przeszkody, które się przed nim piętrzą. Trzeba było bowiem zaczynać dosłownie od podstaw: „prócz kaplicy, którą wszystkie wojska oszczędziły, ca-

łe wewnątrz było zdemolowane i wymagało całkowitej reparacji, a częściami przebudowy“. Z niespożytą energią skutecznia w ciągu kilku zaledwie tygodni konieczne prace i z początkiem października 1923 r. uruchamia szkołę. Niełatwiej wiedzie mu się w latach następnych. Konieczność przeprowadzenia dalszych remontów, zaopatrywanie szkoły z roku na rok w potrzebne pomoce naukowe, piecza dydaktyczna nad młodym, niedoświadczonym, przeważnie niewykwalfikowanym zespołem nauczycielskim, opracowywanie i utrwalanie programu wychowawczego, kłopoty administracyjno-gospodarcze, otwarte pozycje pracy, której rezultatem jest szybka rozbudowa i ustawiczne ulepszanie szkoły. W zabiegach tych nie ustaje do ostatnich chwil życia.

To też dzieje odrodzonej szkoły sejneńskiej są z Jego osobą z kilkunastoletnim trudem Jego żywota jak najściślej związane.

Ostoją w tej ciężkiej a odpowiedzialnej pracy była Mu miłość i przywiązanie najbliższego otoczenia: młodzieży i kolejno — nauczycieli oraz uznanie, jakim darzyli Go nie tylko przełożeni ale też szeroki ogół. Postać Ks. Dyrektora była popularna w miasteczku i okolicy, ceniona i szanowana nawet przez mniejszości narodowe.

Jedną sobie ludzi zaletami umysłu i serca, prawością charakteru, przede wszystkim zaś promieniującą zeń pełnią człowieczeństwa, którą wyniósł z twardego podłoża wiejskiego, poszerzył w studiach na szerokim świecie, pogłębił i utrwalił doświadczeniem życiowym. Stąd płynęła szczerłość i bezpośredniość w stosunkach z ludźmi. Cechowała ona również wszelkie jego poczynania wychowawcze. Nie czerpał ich z ksiąg mądrości, które — poznawszy — odkładał spokojnie na bok, ale z trafnego ujęcia rzeczywistych potrzeb życia. Najważniejsze zadanie wychowawcze szkoły widział w pogłębieniu wewnętrznego życia wychowanków, którego emanacją winno być: „żywe odczuwanie i wypełnianie dla najwyższych pobudek obowiązków: względem siebie, członka rodziny, ucznia, obywatela“. Ponieważ zaś najistotniejszą powinnością obywa-

telską widział w służbie żołnierskiej, zaprawiał do niej już od zarania młodości swych wychowanków, dbając o ich rozwój fizyczny, otaczając szczególnie troskliwą opieką P. W. i przez kontakt z KOP'em serdecznym węzłem łącząc młodzież szkolną z wojskiem.

Powinności swe pełnił ś. p. Ksiądz Dyrektor do ostatnich niemal chwil życia. Spełnił je dobrze. Jego niestrudzona praca wydała owoce. Wydawać je będzie nadal —dobry bowiem siewca rzucił w użyźnioną glebę — trwałe posiew.

*

W 20-TĄ ROCZNICĘ POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA.

Organizacja Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża opiera się na zasadach podanych w Regulaminie Kół Młodzieży P. C. K. — załącznik do okólnika Kuratorium O. S. Wil. Nr 4 z dn. 21.I.1938 r. (Dz. Urz. Kur. Nr 4/38, poz. 37), a wyjaśnienie artykułów tego regulaminu podane jest w instrukcji wykonawczej organizacji Kół Młodzieży P. C. K. — załącznik do okólnika Kuratorium O. S. W. z dnia 20 września 1938 r. (Dz. Urz. Kur. 10/38 poz. 114).

Na terenie Wileńskiego Okręgu Polskiego Czerwonego Krzyża obejmującego woj. wileńskie oraz powiaty lidzki, szczuczyński i wołożyński z wojew. nowogródzkiego*), na dzień 1 maja 1939 r. sieć Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża przedstawia się według danych posiadanych przez Komisję Okręgową Kół Młodzieży P. C. K. nast.:

1. Powiat — brasławski	23 kół
2. „ — dziśnieński	39 „
3. „ — mołodeczanski	31 „
4. „ — oszmiański	22 „
5. „ — postawski	19 „
6. „ — święciański	9 „
7. „ — wilejski	96 „
8. „ — wileński	51 „
9. „ — Wilno-miasto	38 „
10. „ — lidzki	22 „
11. „ — szczuczyński	26 „
12. „ — wołożyński	56 „

To Koła zarejestrowane. Nadto istnieją Koła, które dotychczas nie zostały zarejestrowane w Komisji, a liczba ich sięga w Okręgu kilkudziesięciu Kół.

Zgodnie z wytycznymi Regulaminu Kół Młodzieży P. C. K. praca w Kołach rozwija się głównie w następujących kierunkach:

a) poznawanie, stosowanie i propagowanie

*) Dane o innych powiatach wojew. nowogródzkiego vide Dz. Urz. Kurat. O. S. Wil. 5/39 str. 205.

zasad higieny, ładu i kultury życia codziennego w życiu osobistym i zbiorowym;

- b) zaprawianie młodzieży do niesienia pomocy bliźnim w każdej potrzebie i wyrabianie w niej poczucia konieczności służby dla otoczenia, dla szkoły i własnej Ojczyzny, przez co zaprawia się ta młodzież do pracy społecznej bezinteresownej, humanitarnej w swym środowisku w czasie pokoju i przygotowuje się także do pogotowia w służbie Ojczyzny w różnych dziedzinach i na wypadek wojny;
- c) szczepienie i rozwijanie w młodzieży ludzkiego traktowania świata zwierzęcego i kulturalnego obchodzenia się ze światem roślin;
- d) ułatwienie poznawania młodzieży i nawiązanie stosunków z młodzieżą różnych ziem Polski i różnych narodów świata.

Sprawozdania z rocznej pracy nadesłały do dnia 1-go września 1938 r. tylko 174 koła. Szczegóły o ich pracy podano w Dz. Urz. Kuratorium O. S. Wil. Nr 15/39 str. 201—202.

Organem Kół Młodzieży P. C. K. jest miesięcznik „Czyn Młodzieży“ wraz z dodatkiem gazetki ściennej i dodatkiem dla Opiekunów Kół Młodzieży.

Na czele każdego Koła Młodzieży P. C. K. stoi opiekun Koła, którym jest jeden z wychowawców danej szkoły.

Pracę Kół na terenie każdego Oddziału Polskiego Czerwonego Krzyża (powiat) kieruje Komisja Oddziałowa Kół Młodzieży P. C. K. lub jeden z członków Zarządu Oddziału, któremu Zarząd zlecił opiekę nad Kołami.

Na terenie Wileńskiego Okręgu P. C. K. dotychczas zostały zorganizowane Komisje Oddziałowe w Wilnie, Wilejce, Lidzie, Szczuczynie, Brasławiu, Postawach, Głębokiem, Oszmianie i Wołożynie. Względy na dobro pracy w Kołach

przemawiają za zorganizowaniem Komisji Oddziałowych w każdym Oddziale.

Nadaje kierunek i koordynuje całość pracy organizacyjnej i wychowawczej we wszystkich Kołach w Okręgu Komisja Okręgowa Kół Młodzieży P. C. K. w Wilnie.

W celu pogłębienia pracy w Kołach Komisja Okręgowa bezpośrednio lub przy współudziale Komisji Oddziałowej organizuje kursy, konferencje Opiekunów Kół Młodzieży P. C. K. W roku sprawozdawczym zorganizowano kurs 5-dniowy w Wilnie w końcu sierpnia ub. r. z udziałem 42 Opiekunów, konferencję 1-dniową w Dołhinowie dla 33 opiekunów powiatu wilejskiego, konferencję 2-dniową w Wilnie dla opiekunów Kół z Wilna i powiatu wileńskiego. Instruktor Okręgowa Kół Młodzieży P. C. K. wykorzystuje nauczycielskie konferencje pedagogiczne, by na nich omawiać sprawy organizacyjne i wychowawcze Kół Młodzieży w danym rejonie szkolnym. Za wiedzą i zezwoleniem inspektorów szkolnych instruktor Okręgowa odwiedza Koła w Okręgu i w razie potrzeby udziela rad i wskazówek o charakterze organizacyjnym i wychowawczym.

Ponadto Komisja Okręgowa wydaje corocznie kilka biuletynów rozsyłając je do wszystkich Kół i tym sposobem wpływa na pogłębienie pracy w Kołach i oddziałowa na ich pracę w myśl wytycznych podanych w Regulaminie Kół oraz w poleceniach Komisji Głównej w Warszawie. Komisja Okręgowa wydała instrukcję higieniczną opracowaną przez fachowców, a obecnie od-

dała do druku broszurę o uprawie ziół lekarskich, broszura ta opracowana przy współudziale rzeczoznawców ma na względzie budzenie zamiłowań i udzielenie wskazówek do uprawy kilku pożytecznych w lecznictwie i życiu roślin. Sprawy odnoszące się wyłącznie do danego Koła załatwia się drogą indywidualnej korespondencji lub konferencji z Opiekunami Kół.

Metoda pracy wychowawczej w Kołach P. C. K. w pełni odpowiada postanowieniom statutu szkół powszechnych, w którym przewiduje się osiąganie celów wychowawczych przez „organizowanie życia zbiorowego“, ale w wysokim stopniu sprzyja także w osiąganiu tych celów wychowawczych i uwzględnieniu w pracy wychowawczej i postulatów tegoż statutu przewidującego także „dopomaganie uczniom do samowychowywania się“. Należy podkreślić, że praca w Kołach Młodzieży stwarza na każdym kroku tę okoliczność dogodną do samowychowywania się dzieci.

Wysokiej wartości zaletą metody wychowawczej w Kołach Młodzieży P. C. K. jest wychowywanie przez „czyn“. Nie gołosłowne moralizowanie, ale zaprawianie dzieci do obowiązku, do pracy, do wykonywania zleconych zadań wysuniętych przede wszystkim przez nie same i wykonywanie tych zadań stanowi jedną z najwyższych zalet w metodzie pracy wychowawczej w Kołach Młodzieży P. C. K.

St. Starościak

Przewodniczący Komisji Okręgowej
Kół P. C. K.

*

PIŚMIENNE PRACE DOMOWE I ICH POPRAWIANIE.

(Dalszy ciąg artykułów o osiągnięciu wyników w nauczaniu).

Jeżeli zabieram dzisiaj głos w sprawie piśmiennych wypracowań domowych z języka obcego, to czynię to pod wrażeniem chaotycznego stanu rzeczy, jaki daje się zauważyć na tym odcinku w wielu szkołach. Pracujemy pod hasłem szukania najwłaściwszych dróg, wiodących do osiągnięcia możliwie dobrych wyników, a tymczasem te prace nie tylko nie polepszają, ale co więcej, pogarszają sprawę. Przecież piśmienne prace domowe, które uczeń wykonuje indywidualnie, przy których ma możliwość większego skupienia się, przy których może spokojnie korzystać ze zdobytych zasobów wiadomości, przy

których ma do swego rozporządzenia podręczniki, słowniki, gramatykę, notatki itp. — te prace właśnie, należycie zorganizowane, powinny by dawać dobre wyniki. A jednak, jeżeli przejrzyć te masy piśmiennych prac domowych, (zadawanych w niektórych szkołach prawie na każdej lekcję), które nie są i nie mogą być wszystkie poprawiane przez nauczyciela, prac, napisanych bez sensu, rojących się od błędów, to mimowoli nasuwa się pytanie: do czego to wszystko wiedzie? W każdym razie nie do osiągnięcia jakichkolwiek wyników. W tych nieczytanych i niepoprawianych przez nauczycieli pracach widzę

największe zło w nauczaniu języków obcych nowożytnych.

W dyskusjach na ten temat wysuwa się w obronie istniejącego stanu rzeczy ten argument, że program wymaga, by uczeń pisał na każdą lekcję i że nie jest rzeczą możliwą poprawiać wszystkie prace domowe wszystkich uczniów.

Mam zamiar przedstawić w ogólnych zarysach, jakie wyobrażam sobie wyjście z tego błędnego koła. Zagadnienie ujmuję ogólnie w odniesieniu do wszystkich klas. Wywody swoje opieram na programie, na niektórych pracach znanych metodyków jak Schneider i Walper, jako też na praktyce własnej i kolegów. Nie będę więc mówił o rzeczach urojonych lub niewykonalnych. Zaznaczam jednak, że wywodów swych nie uważam za jakiś kanon ustalony, ale za jeden ze sposobów traktowania tej sprawy. Na wstępie muszę jednak zaznaczyć, że dziwię się bardzo nauczycielom, zadającym na pracę domową i to z lekcji na lekcję takie tematy, których opracowanie zajmuje u wielu uczniów po kilka stron zeszytu, gdy w programie jest wyraźnie powiedziane, że prace domowe powinny być niewielkich rozmiarów, a czas przeznaczony na ich wykonanie nie powinien przekraczać w kl. I i II gimnazjalnej 10 minut, w kl. III i IV — 15 minut (patrz program gimn. str. 247 i 248, progr. lic. str. 5). Radzę nauczycielom, zwłaszcza młodym i niedoświadczonym oraz wszystkim tym, którzy przy realizacji programu kierują się tylko podręcznikiem, przerabiając z niego ustęp za ustępem, by częściej zaglądali do programów, przede wszystkim zaś przy opracowywaniu rozkładu materiału na cały rok szkolny. Program gimnazjalny jest bardzo szczegółowo opracowany i można w nim znaleźć sporo cennych rad i wskazówek.

Nauczyciel języka obcego, który rozumie, jakie trudności muszą przemoc uczniowie, by dobrze wykonać piśmienną pracę w języku obcym, łatwo znajdzie właściwe normy zadawania. Oczywiście obowiązuje to również nauczycieli innych przedmiotów, którzy muszą się liczyć z zasadą nieprzeciążania uczniów piśmiennymi pracami domowymi. Twierdzę, że w ogóle zadajemy za dużo różnych prac piśmiennych do wykonania w domu. Nauczyciele, którzy mają sami dzieci w szkołach, wiedzą, że siedzą one często do 11-ej w nocy przy odrabianiu lekcji, są bowiem specjaliści, którzy widzą tylko swój przedmiot a zapominają zdaje się o istnieniu innych.

Piśmienne prace domowe dzielą na a) wypracowania krótkie o treści jednakowej lub prawie jednakowej, zajmujące 5—15 minut pracy w domu, b) wypracowania krótkie o interpretacji indywidualnej, zajmujące nie więcej czasu niż poprzednie, c) wypracowania większe o interpretacji indywidualnej, zadawane zaledwie kilka razy w ciągu roku szkolnego. Do prac, wymienionych w punkcie a) należą przeważnie ćwiczenia gramatyczne, jak np. układanie paradygmatów, zmiany w zdaniach liczby pojedynczej na liczbę mnogą, albo na odwrót, przeróbki na inne formy czasów lub osób, ćwiczenia z bezokolicznikiem z „zu“ i bez niego ćwiczenia w mowie zależnej itp. Sporo cennego materiału do takich ćwiczeń zawiera książka Hansa Schulza i Wilhelma Sundermeyer „Deutsche Sprachlehre für Ausländer“. Verlag des Deutschen Instituts für Ausländer. Berlin. Przede wszystkim należy jednak opierać takie ćwiczenia na czytanych tekstach. Ćwiczenia te powinny być poprawiane przez uczniów w klasie. Jeden z uczniów pisze ćwiczenie na początku lekcji na tablicy. W odpowiednim momencie nauczyciel przystępuje do poprawy wypracowania napisanego na tablicy. Trwa to zaledwie kilka minut. Nauczyciel jest wówczas zajęty sprawdzaniem obecnych wzgl. odpytywaniem zadanej lekcji. Trzeba jednak zdyscyplinować klasę by nie zwracała w tym czasie uwagi na to, co pisze ich kolega na tablicy. Dzieje się to przy żywym współudziale młodzieży przy czym nauczyciel ma możliwość, chodząc po klasie, przyjrzeć się pracy uczniów i robić tu i tam swoje uwagi. Specjalnego korektum nie należy wymagać. Każdy uczeń porównuje swoją pracę z omówionym i poprawionym wspólnie tekstem na tablicy i poprawia natychmiast błędy w swoim zeszycie. W klasach młodszych wskaże oczywiście nauczyciel, jak takie błędy należy poprawiać.

Wypracowanie wymienione w punkcie b) obejmuje krótkie streszczenie czytanych tekstów, dyspozycje, streszczenia urywków przeczytanych lub opowiedzianych przez nauczyciela anegdotek, wiadomości z dzienników itp. Opracowanie tych tematów nie powinno przekraczać pół stronicy. Nauczyciel nie może zabierać tych prac każdorazowo do poprawy w domu, powinien je jednak omówić w klasie w następujący sposób.

Jeden z uczniów pisze swoją pracę na tablicy, jak w punkcie a). Następnie cała klasa pod

kierunkiem nauczyciela omawia zdanie za zdaniem, poprawia je lub zmienia i w ten sposób ustala tekst poprawny, który uczniowie przepisują do zeszytów. Można i bez pierwotnego napisania na tablicy omawiać poszczególne zdania, odczytywane przez uczniów i zapisywać je w poprawionej formie na tablicy, z której wszyscy uczniowie wpisują je do swoich zeszytów. Należy stopniowo wdrażać uczniów do takiej pracy, by poprawianie nie zabierało zbyt wiele czasu. Należy zacząć od prac krótkich, zawierających tylko kilka zdań. Od czasu do czasu nauczyciel zabiera po kilka zeszytów, albo po dłuższym okresie wszystkie zeszyty do domu, by skontrolować, czy uczniowie prowadzą je należycie i notuje zauważone usterki, które następnie omawia z poszczególnymi uczniami.

Prace piśmienne, wymienione w punkcie c) traktuje się inaczej. Są to prace dłuższe: streszczenia czytanych utworów, wypracowania na tematy z przerobionego materiału kulturoznawczego albo literatury, wypracowania na tematy wolne itp. Nie powinny one przekraczać poziomu wiedzy i możliwości umysłowych uczniów danej klasy. Łatwo jest zadawać uczniom tematy o górnolotnych tytułach, ale znacznie trudniej jest znaleźć temat, który byłby dla uczniów ciekawy i nie zatrudny, a przede wszystkim kształcący i rozwijający. Te tak często w klasach starszych spotykane pięknie brzmiące tematy są zupełnie bezcelowe, zmuszają bowiem uczniów do szukania środków przez nas niepożądanych, nasuwają im mylne przekonanie, że piszą prace literackie, które w rzeczywistości są tandetą literacką. Cóż bowiem mądrego może uczeń napisać na taki temat jak „Ronsard i Jan Kochanowski“ albo „Die Abspiegelung der persönlichen Erlebnisse Goethes in seiner Dichtung“, albo „Die Stellung der Schule im sozialen Leben“?

Podając takie tematy nauczyciele zapominają o tym, że uczniowie mają je opracować w języku obcym i nie zastanawiają się prawdopodobnie nad tym, że podobnych tematów nie opracowaliby dobrze nawet w języku ojczystym. Czy nie byłoby więc korzystniej, by nauczyciel zadał taki temat jak np. „Einige charakteristische Beispiele für die Epoche des Naturalismus nach dem durchgenommenen Material“, albo „Die Schuler als Publikum während einer Theatervorstellung“ itp. Ma się rozumieć, że przy zadawaniu dłuższych prac trzeba uwzględnić stopniowanie trudności (z klasy do klasy) prze-

de wszystkim zaś liczyć się z czasem, jakim uczeń może rozporządzać na ich wykonanie. Nie chcę określać ilości takich prac w ciągu roku, uważam jednak, że w klasach licznych można zadawać conajmniej dwie a w klasach z małą liczbą uczniów 2—3 prace w każdym okresie. Takie wypracowanie pisze się albo w zeszycie pracy albo też w specjalnym zeszycie, lecz zawsze tylko po lewej stronie, tak by prawa strona mogła być wyzyskana na korektum a więc podobnie jak przy pisaniu wypracowań klasowych (patrz artykuł Dz. Urz. Nr 6—7 z 1938 r. o pracach piśmiennych). Jako uzupełnienie do wspomnianego artykułu mogę jeszcze dodać, że zgodnie z doświadczeniami niektórych kolegów dobrze jest na podstawie zauważonych niedociągnięć językowych ucznia w pracach piśmiennych zadawać krótkie indywidualne ćwiczenia piśmienne, które mają być wykonane po napisaniu korektum. Nauczyciel przy ocenie daje krótkie polecenia choćby w tej formie: „Konjugiere das Verbum „wissen“ im Präs. Ind.“, lub „dekliniere „ein froher Tag“ im Singular und Plural“, a uczeń obowiązany jest wykonać następnie to zadanie. Ponadto nauczyciel prowadzi wykaz najczęściej spotykanych błędów w danej klasie i używa go jako podstawę do ćwiczeń językowych; takie usystematyzowane ćwiczenia, robione na podstawie tego wykazu, mają wielkie znaczenie i dają dobre wyniki.

Jak z powyższych rozważań wynika, we wszystkich tego rodzaju pracach domowych uczniów znajdują się ślady korektum, a poprawa ta ma na celu wykorzenie błędów i skierowana jest na osiągnięcie wyników. Nauczyciel ma satysfakcję, że nie stoi przed zadaniem niewykonalnym, a uczeń widzi, że wszystko, co mu każą robić, jest celowe i że każda sumiennie wykonana praca piśmienna włącznie z korektum posuwa go o krok naprzód. Bezwartościowe jest natomiast takie korektum, które robi się tylko w tym celu, by praca była poprawiona, bez oglądania się na wyniki. Uczeń bezmyślnie i z niechęcią przepisuje wypracowanie, byle się jak najprędzej pozbyć tej przykrej pracy.

Nie mogę nie wspomnieć o sposobie poprawiania prac piśmiennych przez niektórych nauczycieli (nie tylko nauczycieli języków obcych), którą nazwałbym walką z ciągle powracającymi upiorami. Poprawianie błędów jest niejednokrotnie rzeczywiście zaciętą ale bezskuteczną walką. Nauczyciele podkreślają często błędy po dwa lub trzy razy, coraz energiczniej, policzki

ich płoną, z piersi wydobywają się mimowoli westchnienia, na usta cisną się przykre epitety pod adresem „nieprzyjacielskiego obozu“. A wynik? W następnej pracy „zwyciężony nieprzyjaciel“ wysyła znowu swoje rezerwy w postaci „tych samych błędów“, urągających szyderczo „zwycięzcy“.

Jestem zdania, że wszelkie podkreślanie i poprawianie, które nie zmusza ucznia do rzetelnego wysiłku i do poważnego zastanowienia się nad językowymi i rzeczowymi brakami wypracowania i do znalezienia poprawnej formy wyrażenia jest bezcelowe.

Ponieważ sposób racjonalnego traktowania poprawy piśmiennych prac domowych jest tak bardzo ważnym zagadnieniem, spodziewam się, że do Ogniska Met. Jęz. Niem. w Wilnie wpłyną w najbliższym czasie uwagi Koleżanek i Kolegów w tej sprawie w myśl zresztą mojej propozycji do współpracy z Ogniskiem, uczynionej na konferencji jesiennej ubiegłego roku.

Sprawa nieczytanych i niepoprawionych prac domowych była zawsze aktualna i niepokoi wielu nauczycieli, którzy starają się ją jak najlepiej rozwiązać. Niektórzy biorą do domu po każdej lekcji 5 lub 6 zeszytów, przeglądają je i poprawiają ostatnie prace, ale w ten sposób zeszyty poszczególnych uczniów trafiają do nauczyciela, w najlepszym razie po ósmiu lub dziewięciu lekcjach, w okresie których uczniowie pisali bez wszelkiej kontroli. W innym wypadku bardzo skrupulatny nauczyciel zabiera wszystkie zeszyty podczas wakacji zimowych do domu i rzetelnie poprawia wszystkie wypracowania. Czy jednak uczniowie interesują się taką poprawą prac, pisanych kilka miesięcy wstecz? Ra-

czej nie. Zresztą na pytanie, pogo traci się tyle czasu, na bezcelowe poprawianie, słyszałem odpowiedź: „wiem, że jest to bez sensu, ale nie mogę przecież zostawić w zeszytach tyle błędów“. Przytoczone dwa sposoby poprawiania dowodzą, że brak nam systemu przy poprawianiu piśmiennych prac domowych.

Nakoniec chcę jeszcze rozważyć, jakie szkody przynosi niepoprawianie piśmiennych prac domowych.

Uczniowie, popełniający błędy w swych pracach utrwalają je przez częste powtarzanie ich. Jeżeli np. uczeń dziesięć razy napisał „er kamm“, to długo jeszcze będzie tak pisał, pomimo, że go nauczyciel przy jedynastym razie poprawił. Ale i z innych względów prace te stają się niebezpieczne, bo myślący uczeń zauważy, że jest tu coś nie w porządku: albo w ogólnym systemie nauczania, albo w sposobie postępowania nauczyciela. Wkońcu uczeń może stracić zaufanie do szkoły, co byłoby wielką, niepowetowaną klęską. Uczeń przeciętny, widząc, że jego prace nie są przeglądane, zaczyna pisać powierzchownie, bo nie widzi powodu, dla którego miałby się wysilać, skoro nauczyciel zadaje tylko, ale wypracowań nie czyta. Uczeń natomiast leniwy albo odpisuje bezmyślnie pracę od kolegi, albo też wcale jej nie pisze.

Twierdząc, że te masy piśmiennych prac domowych, pisanych często bezmyślnie, po to tylko, byle się ich pozbyć, są złem, dezorganizującym w wysokim stopniu naszą pracę nauczycielską. Dlatego też reforma na tym odcinku jest palącą koniecznością.

A. Waldman

Kierownik Ogniska Metod. jęz. niem.

*

K R O N I K A.

Uroczystości w Wilnie w czwartą rocznicę zgonu Pierwszego Marsz. Polski Józefa Piłsudskiego.

Na uroczystości żałobne przybyły w b. roku do Wilna wycieczki z nast. miejscowości:

1. Zaolzie — młodzież szkolna, 2. Warszawa — Gimn. Gepnerówny, 3. Warszawa — Szkoła Przysp. Dziewcz. 4. Warszawa — Sem. Turzańskiej, 5. Warszawa — Publ. Szk. Pow. Nr 172, Warszawa — Publ. Szk. Pow. Nr 191, 7. Warszawa — Gimn. Żmichowskiej, 8. Warszawa — Sem. dla Wych. Przed., 9. Warszawa — Szkoła Kraw. Bieliżn., 10. Warszawa — Publ. szk. pow. Nr 150, 11. Warszawa — Inst. Nauczyciel., 12. Warsza-

wa — Gimn. Lelewela, 13. Brześć n. B.—Szkoła Techn., 14. Białystok — Gimn. Piłsudskiego, 15. Łódź — Szkoła Przem.-Handl., 16. Łuck — Gimn. Ukraińskie, 17. Ostrowiec Sw. — Gimn. Chreptowicza, 18. Pińsk — Gimn. Piłsudskiego, 19. Przasnysz—Liceum Koedukac., 20. Piotrków Tryb. — Gimn. Zrzesz. Naucz., 21. Radzymin Sem. dla Wych. Przed., 22. Równe — Gimn. Kościuszki, 23. Stołpce — Gimn. Hołówki, 24. Święciany — Gimn. Piłsudskiego, 25. Wołkowysk — Gimn. St. Batorego, 26. Wyszaków — Gimn. Koedukacyjne.

Wycieczki przybywające do Wilna — a zwłaszcza specjalnie zaproszona przez Kuratorium wycieczka młodzieży z Zaolzia — były serdecznie witane na dworcu przez młodzież wileńską.

Program uroczystości ustalonych na dzień 11 i 12 maja 1933 r. był następujący:

Dnia 11 maja 1939 r.

Godz. 7 do 15 — wyjazd pocztów sztandarowych i wycieczek szkolnych do Zułowa,

godz. 18 — Akademia w Teatrze Miejskim na Pohulance dla wycieczek szkolnych spoza Wilna,

godz. 20 — herbatka dla wycieczek szkolnych spoza Wilna grupami w poszczególnych szkołach wileńskich.

Dnia 12 maja 1939 r.

Godz. 9-ta — nabożeństwo w Ostrej Bramie.

Po nabożeństwie udanie się na Rossę dla złożenia hołdu Sercu Wielkiego Marszałka i kwiatów na grobach żołnierskich,

godz. 14—19 — wyjazdy wycieczek szkolnych spoza Wilna do Pikieliszek i zwiedzanie pamiątek Wilna związanych z osobą Marszałka,

godz. 20 — obecność na defiladzie wojska przed Mauzoleum.

W dniu 11 maja specjalnym pociągiem wycieczki szkolne i delegacje sztandarowe młodzieży wileńskiej w liczbie 1500 osób wyjechały do Zułowa. Z dworca cała kolumna udała się do miejsca urodzenia się Wielkiego Marszałka, gdzie w obecności Pana Kuratora odbyło się nabożeństwo, a następnie zwiedzanie Zułowa. Mszę świętą odprawił ks. Dr Piotr Śledziwski. W podniosłych słowach wygłoszonych w kazaniu ks. Śledziwski podniósł wielkość Serca Marszałka i miłość Jego ku Matce oraz uwypuklił te ideały, które przyswiecały Marszałkowi w życiu i w pracy, a które winny przyswiecać młodemu pokoleniu, mającemu umocnić potęgę Polski.

Tegoż dnia o godz. 18-ej wszystkie wycieczki zebrały się w Teatrze Miejskim na Pohulance na Akademii Żałobnej. Na początku Akademii Pan Kurator M. B. Godecki powitał zebraną z całej Polski młodzież szkolną oraz podniósł znaczenie Wilna w życiu i czynię Marszałka. Następnie zespół artystów wileńskich pod kierownictwem Z. Karpińskiego rozwinął w pie-

śni, słowie i muzyce — obraz pracy, zmagania i wysiłków Komendanta i trudy żołnierza legionowego oraz szarpające duszę dni śmierci i pogrzebu Wielkiego Marszałka.

Po skończonej akademii młodzież wileńska gościła u siebie przyjezdne wycieczki.

Dnia 12 maja wszystkie wycieczki o godz. 8,45 zebrały się przed Ostrą Bramą dla wystuchania Mszy Świętej. Po skończonym nabożeństwie odbył się przemarsz na Rossę. Wycieczki stanęły na jezdni frontem do Mauzoleum, poczty sztandarowe wokół Mauzoleum. Na sygnał trąbki nastąpiła całkowita cisza, po czym Pan Kurator złożył wieniec u stóp Mauzoleum, a wiązanki kwiatów, na grobach żołnierzy poległych w walkach o Wilno, delegacje młodzieży szkolnej.

W godzinach popołudniowych przyjezdne wycieczki udały się autobusami do Pikieliszek, majątku Marszałka. W ciszy, wśród pięknego krajobrazu, drózkami, którymi często chodził Marszałek, przechodzi młodzież w zwartych grupach, zatrzymując się przy altanach i ławeczkach pięknego parku.

Po powrocie do Wilna wycieczki pod kierownictwem przewodników krajoznawczych młodzieży szkolnej zwiedziły pamiątki Wilna związane z osobą Marszałka.

Wieczorem wszystkie wycieczki i cała młodzież wileńska zebrały się na Rossie. Tysiące młodzieży, zwarte szeregi organizacji społecznych i olbrzymie tłumy ludności zajęły rozległe wzgórza położone wokół Mauzoleum.

O godz. 19 m. 40 przy zapalonych reflektorach, odczytano rozkaz do wojska.

Podczas trzyminutowej ciszy młodzież zespoliła się duchowo z kilkudziesięciotysięczną rzeszą ludności, która oddając w skupieniu hołd Sercu leżącemu u stóp trumny Matki, ślubowała, iż pójdzie drogą, wyrąbaną przez Tego, który skazał Naród na Wielkość.

Następnie przy werblach żałobnych odbyła się defilada wojska oraz hufców szkolnych p. w.

B. Ł.

*

RATUJMY ZDROWIE MŁODEGO POKOLENIA I WALCZMY Z CIEMNOTĄ PRZEZ

BUDOWANIE ODPOWIEDNICH SZKÓŁ!

Wykaz dobrowolnych ofiar w gotówce na F. O. N.

na dzień 20/V 1939 r. sporządzony na podstawie nadesłanych danych.

L. p.	Działy szkolnictwa	Młodzież		Nauczycielstwo		Kom. Rodz.		Pers. adm.		Razem		Uwagi
		zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	zł	gr	
Szkolnictwo państwowe												
1	Szkoły powszechne	16754	—	17289	98	469	81	*)955	40	35469	19	*) Inspektoraty szkolne
2	Zakłady kształc. nauczycieli i szkoły średnie ogólnokształc.	12599	22	7033	60	700	—	365	99	20698	81	
3	Szkoły zawodowe	2524	03	1620	85	128	65	141	70	4415	23	
4	„ rolnicze	265	04	548	—	25	—	68	50	906	54	
	Razem	32142	29	26492	43	1323	46	1531	59	61489	77	
Szkolnictwo prywatne												
1	Szkoły powszechne	1882	48	—	—	—	—	—	—	1882	48	
2	„ średnie ogólnokształc.	6802	87	2840	01	300	—	384	05	10326	93	
3	„ zawodowe	3622	43	2817	80	427	—	333	05	7200	28	
4	„ rolnicze	204	—	92	—	—	—	25	50	321	50	
	Razem	12511	78	5749	81	727	—	742	60	19731	19	
	Ogółem	44654	07	32242	24	2050	46	2274	19	81220	96	

Szkolnictwo średnie ogólnokształcące.

Uroczystość w Gimnazjum im. E. Orzeszkowej w Wilnie w rocznicę śmierci Marszałka.

W czwartą rocznicę zgonu Pierwszego Marszałka Polski IV Państwowe Liceum i Gimnazjum im. Elizy Orzeszkowej w Wilnie zorganizowało akademię i wystawę poświęconę pamięci Wielkiego Wodza Narodu.

W chwili przełomowej i ciężkiej, którą przeżywa nasze Państwo, młodzież wraz z nauczycielstwem tym gorącej zwróciła się myślą ku Temu, który to Państwo wskrzesił. Wystawa i akademia były wyrazem tej potrzeby skupienia się koło wielkiej postaci Marszałka i rozpamiętywania Jego życia i czynów oraz czerpania z nich siły i hartu do pracy dla Ojczyzny.

Wielka aula gimnazjum została zamieniona w wystawę pamiątek poświęconych Pierwszemu Marszałkowi.

Na tym tak poważnym i nastrojowym tle 11.V r. b. o godz. 17-ej rozpoczął się cichym nastrojowym śpiewem obchód bolesnej, ale i podniosłej zarazem uroczystości.

U stóp portretu Wodza stanęło osiem dziewcząt w mundurkach z wielkimi srebrno-szarymi tomami w ramionach. Na skrzydłach tego szeregu dwie uczennice w zwiezłych gorących słowach poczęły mówić o te-

stamencie ideowym, jaki nam po sobie Józef Piłsudski zostawił, a w miarę ich słów otwierały się kolejno wielkie srebrzyste tomy, a młode dźwięczne głosy recytowały cytaty z Pism Marszałka poświęcone Honorowi, Prawdzie i Pracy.

Aż padły z ust wszystkich dziewcząt słowa o tych czynach ludzkich, co bramy śmierci przewyciężają. Potwierdził je chór pieśni „To nieprawda, że Ciebie już nie ma“. Po czym nastąpiła druga część akademii.

Jeżeli pierwsza część była testamentem wychowawczym Wodza, to część drugą poświęcono etapom Jego życia oddanym w pieśni, muzyce i poezji.

I tak wspomnieniu o gnieździe żułowskim towarzyszyła regionalna kołysanka „Sosna“, a uczczeniu Matki Wodza i górnych porywów młodzieńczych recytacje trzech wieszczów i muzyka fortepianowa Chopina.

Zakłęte w poezje i tony przesuwaly się obrazy górnej i chmurnej młodości Komendanta, snu Jego o szpadzie, chwile wskrzeszenia tradycji polskiego oręża, walka Legionów, nadludzki wysiłek i praca budownicza nad Polską mocarstwową.

A po tym jak grom, który w Naród uderzył, padły słowa o zgonie Wielkiego Marszałka.

Na tle werbla płynęły słowa pełne bólu i rozpaczy — to pogrzeb.

A po tym Wawel — Rossa — jako wyraz syntezy duszy Marszałka. „Echa z Rossy“ — to przekazanie

Serca umiłowanemu miastu i przysięga, że strzec tu w Wilnie Serca będziemy do ostatniego tchu.

Ale Duch i Serce nie umiera. Tryumf ducha Marszałka, który prowadzi Naród i nad nim czuwa, zawarł się w ostatnim akordzie akademii „Bohater nigdy, nigdy nie umiera“.

Młodzież przeżyła te chwile, a udział znacznej ilości uczennic w pracy nad zorganizowaniem wystawy i akademii pozostawi trwałe wartości wychowawcze.

W pracy młodzieży dopomagały panie polonistki pod fachowym kierownictwem artysty teatru p. Nowosada.

Projekt urządzenia wystawy poświęconej pamięci Pierwszego Marszałka powstał w styczniu r. b. w związku z albumem wykonanym przez uczennice klasy IIIc, zawierającym wycinki z czasopism, fotografii ilustrujących życie i pracę Wielkiego Marszałka. Wystawą zainteresowało się zarówno grono nauczycielskie jak i młodzież szkolna. Samorząd szkolny zorganizował zbieranie eksponatów przez poszczególne uczennice. Z pietyzmem przystąpiła młodzież do tej pracy. Zebrano 481 eksponatów. Ustalono dwa etapy w przygotowaniu wystawy:

Okres do 19 marca poświęcono zbieraniu materiału, okres zaś od 19 marca do 12 maja — poświęcono pracy związanej bezpośrednio z urządzeniem wystawy.

Wystawę urządzono w przestronnej auli szkolnej, której patronuje piękny, wyrazisty portret Pierwszego Marszałka pędzla art. mal. Kuleszy.

Eksponaty, na które złożyły się fotografie i wycinki z czasopism, rozmieszczone w porządku chronologicznym na bocznych ścianach sali oraz na dwóch całą długość auli wypełniających ekranach, albumy ułożono na stolikach pod oknami.

Dekoracje zaprojektowały i wykonały uczennice pod kierunkiem nauczycielek rysunku i zajęć praktycznych.

Punktem ogniskowym stał się portret Wielkiego Marszałka zdobny wstęgami o barwach orderu Virtuti Militari, oraz flagami żałobnymi. Nad portretem umieszczono na srebrnym tle napis: „Bramy przepastne śmierci dla niektórych ludzi nie istnieją, świadczą o prawdzie wielkości takiej, że prawa wielkości są inne niż prawa małości“.

U stóp portretu — na podium — ułożono całe masy kwiecia. Bok zamknięto dwoma stylizowanymi mównicami. Aulę ozdobiono drzewkami i zielenią.

Całość tchnęła dostojną powagą i skupieniem. Pojętował ją niezwykle nastrój panujący w sali wystawowej.

„Nad otoczeniem góruje nieziemsko portret Wielkiego Marszałka, u stóp którego dwie skamieniałe w bezruchu uczennice pełnią straż. W głębokiej kontemplacji, w milczeniu przystają zwiedzający przed fotografiami, podobiznami... tak bardzo bliskimi, tak wiecznie żywymi. Przypomina się tak dobrze znany gest, ożywia niezapomniany uśmiech, to znowu uderzają stałą oczy pełne poważnej zadumy. Zmartwychwstaje wielkość żywota... beztroskie dzieciństwo, bujna młodość — twarda a pełna chwały męskość... Granitowe słupy naszych dziejów. Wspomnienia — pamiątki. Najdłużej, najboleśniej przykuwa do siebie ostatni stolik...

żałobne milczenie, relikwie majowe... ostatnia defilada... Z trudem odrywa się wzrok od tych kart — wilgotny — zamglony...

Kojąco wyrasta z ram portretu górująca nieziemsko nad otoczeniem Postać... w daleką przyszłość pa-trzą wiecznie żywe oczy...“.

*

Szkolnictwo Zawodowe Żeńskie.

Prowadzone były w ciągu maja następujące kursy specjalne:

1. Kurs instruktorski gospodarstwa domowego, nastawionego na warunki wojenne: przechowywanie zapasów, zastępcze artykuły spożywcze, oszczędność gospodarcza, racjonalne żywienie indywidualne i zbiorowe i t. p. Kurs zorganizowany był przez P. W. K. i odbył się w czasie od 8 do 17.V w Wilnie — wzięło w nim udział 50 uczestniczek z szerszych warstw społecznych.

2. Kurs metodyczno-programowy dla nowych sił instruktorskich, które mają objąć od nowego r. szk. pracę w szkołach przemysłowych żeńskich. Wobec szybkiego rozwoju tych szkół zapotrzebowanie na wykwalifikowane a uzdolnione pedagogicznie siły instruktorskie fachowe stale wzrasta—kurs prowadzi Stowarzysz. Nauczycieli Szkół Zawodowych w Wilnie. Zakończenie nastąpi 3.VI.

*

Projektowane jest zorganizowanie od now. r. szk. Rocznej Szkoły Przesposobienia Gospodarczo-hotelarskiego w Augustowie, przygotowującej do pracy zarobkowej w gospodarstwach przemysłowych (hotele, pensjonaty).

*

W kwietniu odbyła się wizytacja ministerialna Państw. Gimn. Krawieckiego w Grodnie i Pryw. Szkoły Kraw.-Bielżniarskiej w Suwałkach. Wizytację przeprowadziła p. wizyt. minist. St. Zbyszewska.

*

Szkolnictwo Rolnicze.

W dniu 2 maja odbyła się w Białostockiej Izbie Rolniczej konferencja poświęcona zagadnieniu szkolnictwa rolnego, na której przedstawiciele poszczególnych rodzajów szkół zapoznali członków Komisji Oświatowej z pracą i potrzebami szkolnictwa rolniczego. Na konferencji stwierdzono, że ilość szkół rolniczych jest niedostateczna w stosunku do potrzeb terenu i należy dążyć do zagęszczenia sieci tych szkół.

Podobna konferencja poświęcona specjalnie zagadnieniom wędrownych szkół rolniczych odbyła się w dniach 25—26 maja na terenie powiatu baranowickiego, zorganizowana przez Komisję Kultury Wsi przy Wileńskiej Izbie Rolniczej.

*

Śpiew i muzyka.

Doroczny popis chórów i orkiestr szkolnych w Wilnie.

W dniu 14-go maja b. r. w Teatrze na Pohulance w Wilnie odbył się w obecności Pana Wojewody L. Bocińskiego i p. Kuratora M. B. Godeckiego popis chórów i orkiestr szkolnych, z którego całkowity dochód był przeznaczony na Polski Biały Krzyż.

Uroczystość ta była rewią dorocznego dorobku chórów i orkiestr szkół powszechnych i średnich m. Wilna oraz pobliskich Trok i Landwarowa. Przez estradę przesunęły się 24 zespoły, których repertuar odzwierciedlał świat i życie szkoły, zawierając pieśni legionowe, ludowe, o charakterze polskich tańców oraz pieśni artystyczne: Moniuszki, Noskowskiego, Niewiadomskiego, Nowowiejskiego, Kazury, Lachmana, Mayznera, Moklakiewicza i in.

*

Oświata pozaszkolna.

Kurs bibliotekarski w Budślawiu.

W czasie od 4 do 7 maja rb. odbył się w Budślawiu pow. wilejskiego kurs dla bibliotekarzy gminnych bibliotek, zorganizowany przez Kuratorium O. S. Wil.

W kursie wzięło udział ogółem 31 osób z trzech powiatów: wilejskiego 11 osób, mołodeckiego 7 i dziśnieńskiego 13. W liczbie 31 słuchaczy było 24 pracowników samorządowych, 4-ch nauczycieli i 3 osoby inne.

Wydatnej pomocy w zorganizowaniu internatu kursu i wyżywieniu słuchaczy udzielił miejscowy KOP., okazując jednocześnie dużo życzliwości organizatorom i słuchaczom kursu.

Większość godzin pracy kursu została poświęcona na zajęcia praktyczne, a tylko 12 z ogólnej liczby 32 — na wykłady teoretyczne z zakresu bibliotekarstwa.

Zdobyte na kursie wiadomości i zapał jego uczestników do dalszej pracy gwarantują pomyślny rozwój akcji bibliotecznej i czytelnictwa w pow.: wilejskim, mołodeckim i dziśnieńskim.

*

Konferencja w Komańczy.

W dniach 9 do 11 maja r. b. w Komańczy na pograniczu słowackim, Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zorganizowało Ogólnopolską Konferencję okręgowych instruktorów o. p., opiekujących się bibliotekarstwem. Ministerstwo reprezentowali na konferencji P. P. J. Cierniak i J. Janiczek—wizytatorzy ministerialni szkół. Z ramienia Kuratorium O. S. Wil. wzięło w niej udział p. E. Aluchna, okręgowy instruktor o. p.

Poza sprawami organizacyjnymi bibliotek oświatowych umówiono na konferencji zagadnienia racjonalnej organizacji zakupów książek i uzyskiwaniu rabatów oraz radzono nad trudnościami w doborze odpowiednich dla wsi książek.

Osiągnięcie pozytywnych wyników obrad w tej dziedzinie należy zawdzięczać bezpośrednio zetknięciu się na konferencji instruktorów - oświatowców z przedstawicielem Polskiej Akademii Literatury, p. Le-

nartowiczem, przedstawicielami Związku Wydawców, p. posłem Gebethnerem i Związku Księgarzy, p. Pieczętkowskim.

*

Kurs bibliotekarski nad jeziorem Narocz.

W dniu 22 maja rb. odbyło się w Szkolnym Domu Wycieczkowym nad Naroczem otwarcie czterotygodniowego kursu bibliotekarskiego zorganizowanego przez Ministerstwo W. R. i O. P. dla bibliotekarzy powiatowych z terenu Okręgów Szkolnych: Brzeskiego, Wołyńskiego i Wileńskiego. Celem kursu jest przeszkolenie bibliotekarzy Powiatowych Central Bibliotecznych. W kursie bierze udział 40 osób. Program kursu obejmuje: zagadnienia powstania i rozwoju bibliotek oświatowych w Polsce, rozwoju publicznych bibliotek oświatowych na terenie ziem wschodnich, organizację i technikę prowadzenia Powiatowej Centrali Bibliotecznej, propagandę czytelnictwa, sposób wykorzystania książki w pracy oświatowej oraz zagadnienia wiążące się z doбором księgozbiorów.

Otwarcia kursu dokonał Naczelnik Wydziału O. P. Ministerstwa W. R. i O. P. Pan Antoni Konewka. Następnie Pan Kurator M. B. Godecki powitał kurs, jako gospodarz Okręgu Szkolnego, życzył słuchaczom i prelegentom owocnej pracy na kursie oraz podniósł walory piękna ziemi wileńskiej. Z kolei kierownik pedagogiczny kursu p. Stanisław Geppert omówił program i zadania kursu.

*

Wychowanie fizyczne.

Nauczycielski praktyczny kurs szybowcowy w szkole szybowcowej w Aukstagarach koło Wilna.

Staraniem Kuratorium O. S. Wil. w porozumieniu z Okręgiem Kolejowym L. O. P. P. został zorganizowany w Szkole Szybowcowej w Aukstagarach praktyczny kurs szybowcowy dla nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących, zawodowych i szkół powszechnych z Wilna. Kurs trwał od 8.V do 17.V br. włącznie wzięło udział 7 nauczycieli.

Wszyscy uczestnicy otrzymali dyplomy pilota szybowcowego podkategorii A. Uczestnicy kursu przeszli w tym czasie podstawowe wyszkolenie w pilotażu szybowcowym, a mianowicie:

A) chwiejnicę (zapoznanie się z działaniem sterów: głębokości, kierunkowego oraz zastosowaniem lotek);

B) skoczki (start z liny gomowej z równego przedpoła i lot na wysokości około pół metra z zachowaniem równowagi poziomej i kierunku lecącego szybowca). Czas lotu około 5-ciu sekund;

C) skoki (Start z pagórka wysokości około 5-ciu metrów, lot 10-sekundowy z zachowaniem w locie równowagi i kierunku);

D) loty z tak zwanej „ćwiartki“ (1/4 góry około 7—8 metrów wys.) lot po linii prostej trwający 15 sekund;

E) loty z „połówki“ (pół góry — wysokość 15—25 metrów). Czas trwania lotu około 30 sekund z zachowaniem przepisowej szybkości, kierunku, prawidłowego lądowania i t. d.

Przeciętnie w ciągu dziesięciu dni na osobę wypadło skoczków, skoków i lotów po 30.

Na zakończenie kursu w dniu 17.V br. obecny był Pan Kurator M. B. Godecki, który zapoznał się ze szkołą, z jej terenami i wyposażeniem, z hangarami, kasynem Szkoły i pomieszczeniami pilotów. Następnie Pan Kurator był obecny na pokazach lotów szybowcowych zademonstrowanych przez kierownika Szkoły pil.-instr. p. Kazimierza Czerwińskiego i instruktora Szkoły p. Glikę. Loty odbyły się na szybowcach typu „Salamandra“ i „Czajka“. Na zakończenie uczestnicy kursu wykazali swe umiejętności w pilotażu szybowcowym wykonując loty z pół góry na szybowcach szkolnych typu „Wrona“.

Celem tego kursu była propaganda sportu szybowcowego wśród szerokiego rzesz młodzieży szkolnej oraz przekonanie do tego pięknego i pożytecznego sportu rzesz starszego społeczeństwa — rodziców, że sport szybowcowy nie jest tak niebezpiecznym, jak naogół się sądzi, że szybownictwo nie jest tylko marnowaniem czasu i pieniędzy, lecz jest sportem podnoszącym militarny potencjał Narodu, jest przedszkolem lotnictwa motorowego.

*

Międzyszkolne Zawody Strzeleckie o mistrzostwo Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Dnia 18 i 19 maja br. na strzelnicach małokalibrowych 1 P. P. Leg. i Miejsk. Kom. W. F. i P. W. w Wilnie odbyły się doroczne międzyszkolne Zawody Strzeleckie zorganizowane przez Kuratorium O. S. Wil. i Okręgowy Urząd W. F. i P. W.

Program zawodów obejmował strzelanie do tarcz i figur polowych. Kierownictwo techniczne objęli komendanci Obwodów P. W. 1 i 6 P. P. Leg., Komisję sędziowską stanowili nauczyciele W. F.

Do zawodów stanęły liczne zespoły nauczycielskie i uczniowskie (męskie i żeńskie) w ogólnej liczbie ponad 200 osób.

Otwarcia zawodów dokonał Pan Kurator M. B. Godecki, który powitał licznie zgromadzonych zawodników, podkreślając między innymi szczególną wagę strzelectwa zwłaszcza w obecnej sytuacji. Po przemówieniu Pan Kurator zapoczątkował zawody oddając 3 strzały.

W zawodach osiągnięto następujące wyniki:

I. Konkurencja nauczycielska.

a) strzelanie do tarcz.

1. Państw. Gimn. im. Mickiewicza w Wilnie 506 pkt.
2. Państw. Gimn. Mechaniczne w Wilnie 457 „
3. Państw. Gimn. im. kr. Z. Augusta w Wil. 447 „

b) Strzelanie do figur polowych.

1. Pryw. Gimn. O.O. Jezuitów w Wilnie 205 pkt.
2. Państw. Gimn. kr. Zyg. Augusta w Wilnie 150 „
3. Państw. Gimn. im. Mickiewicza w Wilnie 135 „

II. Konkurencja uczniowska.

a) strzelanie do tarcz.

- Grupa męska — 1. Państw. Gimn. im. Mickiewicza w Wilnie 817 pkt.
2. Państw. Gimn. im. Mickiewicza w Wilnie 798 pkt.
3. Państw. Gimn. im. kr. Zygmunta Augusta w Wilnie 785 pkt.
- Grupa żeńska — 1. Pryw. Liceum Administr. w Wilnie 275/300 pkt.
2. Państw. Gimn. w Lidzie 262
3. Państw. Gimn. Żeńskie im. Czartoryskiego w Wil. 260 p.

Grupa młodocianych.

1. Szkoła powszechna Nr 21 w Wilnie 272 pkt.
2. Szkoła pow. ks. ks. Salezjanów w Wilnie 271 „

b) strzelanie do figur polowych.

Grupa męska.

1. Państw. Gimn. im. Mickiewicza w Wilnie 280 pkt.
2. Państw. Gimn. Elektryczne w Wilnie 250 „
3. Państw. Gimn. T. Zana w Mołodecznie 245 „

Uroczyste rozdanie nagród zwycięskim zespołom odbędzie się w przyszłym roku szkolnym w dniu Imienin Marszałka Śmigłego-Rydza, w ramach corocznie organizowanej Akademii.

*

Komunikat

Komisji Okręgowej Kół Młodzieży Polskiego Czerwonego Krzyża w Wilnie.

Biuletyn Nr 15.

W nawiązaniu do p. 1 biuletynu Nr 14 Komisji Okręgowej Kół Młodzieży P. C. K. z dnia 8.II.1939 r., w którym podawaliśmy Kołom czas organizowania uroczystych obchodów w Kołach Młodzieży P. C. K. z okazji 20-jej rocznicy Polskiego Czerwonego Krzyża i 75-letniej rocznicy Czerwonego Krzyża — Komisja Okręgowa

Kół Młodzieży P. C. K. w Wilnie zwraca się do Kół Młodzieży z gorącym apelem o dołożenie usilnych starań, aby uroczystość ta została zorganizowana poważnie i okazale.

Zachęca się Koła Młodzieży do wykorzystania przy organizowaniu tej uroczystości wytycznych podanych przez nas w zacytowanym biuletynie. Za najwłaściwszą formę uważa się wykonanie czynu, któryby przyczyniał się do zwiększenia obronności Ojczyzny.

Ten czas — to Tydzień Polskiego Czerwonego Krzyża.

Sprawozdanie z obchodu prosimy przesłać do Komisji Okręgowej jednocześnie z przesłaniem rocznego sprawozdania w terminie do 1.VII. b. r.

Za Przewodniczącą
Komisji Okręg. Kół Młodz. PCK.

(—) płk. Kozierowski.

*

Wydawnictwa nadesłane.

Książnica-Atlas — Lwów — Warszawa.

R. J. Wojtusiak: Instynkt i jego przejawy w świecie zwierzęcym. Biblioteczka Biologiczna. Z. 11. Str. 70. Zł. 1.40.

St. Skowron: Dziedziczność u człowieka. Cz. I. Dziedziczenie cech fizycznych. Bibl. Biol. Z. 17. Str. 61. Zł. 1.20.

A. Kleczkowski: Świat chorobotwórczych bakterii. Bibl. Biologiczna. Z. 15. Str. 50. Zł. 1.—.

H. Szarski: Płazy. Biblioteczka Biologiczna. Z. 14. Str. 50. Zł. 1.20.

Inż. Ś. Nowicki: Wrogowie i sprzymierzeńcy naszych pól, sadów i lasów spośród owadów. Bibl. Biologiczna. Z. 12. Str. 56. Zł. 1.10.

I. Latinik-Vetulani: Krążenie pierwiastków w przyrodzie. Biblioteczka Biologiczna. Z. 10. Str. 58. Zł. 1,20.

H. Molicki: Piekarstwo polskie. Z przedmową dr Jahody-Żółtowskiego, Prezesa Izby Rzemieślniczej w Krakowie. Str. 94. Zł. 1.80.

Szkoła Pielęgniarstwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Wilnie

Przyjmuje kandydatki na kurs 2½ letni.

Wymagane wykształcenie: co najmniej ukończone gimnazjum nowego typu (6 klas dawnego).

Wiek 18—30 lat.

Obowiązuje mieszkanie w Internacie Szkolnym.

Szkoła przygotowuje kobiety inteligentne do pracy zawodowej w charakterze pielęgniarek szpitalnych i społecznych.

Zgłoszenia w Biurze szkolnym:—Wilno, ul. Mickiewicza 27—Gmach Ubezpieczalni, pokój Nr 104. Osobiście od 10—12.

Dyrektorka Szkoły:

J. SZLAGOWSKA

Adres Redakcji i Administracji: Wilno, Wolana 10, Kuratorium Okręgu Szkolnego Wileńskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego wynosi 6 złotych, półrocznie 3 zł, kwartalnie 1 zł 50 gr. Cena numeru pojedynczego—60 gr. Należność należy wpłacać wyłącznie na konto czekowe P. K. O. nr 703004.

CENA OGŁOSZEŃ: cała strona zł 80, 1/2 str.—zł 45, 1/4 str.—zł 25, 1/8 str.—zł 15.

Tłoczono z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Wileńskiego w Drukarni Artystycznej GRAFIKA, Wilno, Tatarska 22, telefon 13-69.

LIETUVOS MOKSLU AKADEMIJOS BIBLIOTEKA

002 00086919 9

Lietuvos TSR Mokslų Akademijos
CENTRINĖ BIBLIOTEKA

061503/16/17

AFS (1939)